

KÖZIGAZGATÁSI ÉS
INFOKOMMUNIKÁCIÓS JOGI
PHD TANULMÁNYOK

PHD STUDIES IN
ADMINISTRATIVE
AND ICT LAW

2023/I.

**KÖZIGAZGATÁSI ÉS INFOKOMMUNIKÁCIÓS JOGI
PHD TANULMÁNYOK**

PHD STUDIES IN ADMINISTRATIVE AND ICT LAW

2023. évi I. SZÁM
IV. ÉVFOLYAM

HU – (e)ISSN: 2732-0731

Kiadó: Tudatosan a Környezetünkért Egyesület
Felelős kiadó: Dr. Hohmann Balázs, egyesületi elnök.

Főszerkesztő: Dr. Hohmann Balázs Ph.D.

A Szerkesztőbizottság tagjai:

Prof. dr. sc. Boris Bakota Ph.D. (Horvátország)
Dr. habil. Budai Balázs Benjámin Ph.D.
Dr. Czékmann Zsolt Ph.D.
Prof. Dr. Fábíán Adrián Ph.D.
doc. JUDr. Radomír Jakab, Ph.D. (Szlovákia)
JUDr. Pavel Loutocký, Ph.D., BA (Csehország)
Prof. Dr. Polyák Gábor Ph.D.
Dr. habil. Catalin-Silviu Sararu Ph.D. (Románia)
Dr. Szőke Gergely László Ph.D.
Dr. Szőcs Izabella (Románia)

Cím: Tudatosan a Környezetünkért Egyesület
7630 Pécs, Deák Ferenc u. 126.
tudatosanpecs@gmail.com

A folyóirat, valamint a benne szereplő valamennyi cikk szerzői jogilag védett, ezeknek a szerzői jogi törvény keretein kívül történő bármilyen felhasználása jogellenes és büntetendő. A megjelentetésre szánt kéziratokat kérjük a fenti e-mail címre eljuttatni. A tanulmányok lektorálás után publikálhatók. A publikáláshoz szükséges szerzői útmutató és a folyóirat keretében megjelent lapszámok megtalálhatóak a folyóirat honlapján.

ELŐSZÓ

A változás mostanra életünk mindennapi része lett, talán már inkább a változás sebessége és irányai, mintsem folyamatos jelenléte adja a gondolkodás és így a tudományos vizsgálódás egyik mozgatórugóját.

Erre a változásra való reflexió mostanra nemcsak a lapszámban megjelentetett tanulmányokban jelenik meg, hanem szerkesztőségünk munkájában is megmutatkozik. Ez az első olyan számunk, amelynek kiadását már többségében külföldi szakértőkkel kibővülő nemzetközi szerkesztőbizottsággal hoztuk létre. Jól megmutatkozik ez a változás lapszámunk szerzői gárdájában is, s az elkészült cikkekben is – a folyóiratban megjelenő kézirat többsége idegen nyelven kerül közlésre, mert ilyen formában biztosítható a tanulmányokban vizsgált témakörökben a megfelelő tudományos diskurzus, s a szerzők között is markánsan megjelennek immár a külföldi kutatók.

Ettől az évtől fogva, folytatva folyóiratunk szakmai munkájának építését, a Pécsi Tudományegyetem belső tudományos pályázatának támogatásával további fejlesztéseket valósítottunk meg: folyóiratunk, új, minden szakmai igényt kielégítő honlapra költözött, tartalmi, felületei magyar nyelv mellett immár teljes egészében angol nyelven elérhetőek, és folyamatosan bővítjük azon hazai és nemzetközi szakmai adatbázisok, indexek körét, ahova a folyóiratunkban közölt írások eljutnak. Izgalommal tekinthetünk hát a jövőbe, amelynek új kihívásaihoz Szerzőink írásai kiváló „útjelzőket” biztosítanak.

A Kiadó nevében ezúton is köszönöm Szerzőink igyekezetét, a Szerkesztőbizottság tagjainak és a lektoroknak a felkérések elfogadását és áldozatos munkájukat. Külön köszönet illeti a Dél-dunántúli Regionális Könyvtár és Tudásközpont munkatársait, akik oly sok tekintetben nyújtanak segítséget folyóiratunk megjelentetéséhez.

Jó szakmai „merítkezést” kívánok minden Olvasónak!

Dr. Hobmann Balázs
főszerkesztő

FOREWORD

Change is now an everyday part of our lives, and perhaps it is the speed and direction of change, rather than its constant presence, that is the driving force behind our thinking and thus scientific inquiry.

Reflection on this change is now reflected not only in the papers published in this issue, but also in the work of our editorial team. This is the first issue to be published with an international editorial board, now largely made up of foreign experts. This change is also reflected in the authors of the journal and in the articles published - most of the manuscripts are published in a foreign language to ensure a proper scientific discourse on the topics covered in the studies, and the authors now also clearly include international scholars.

From this year onwards, continuing to build up the professional work of our journal, we have implemented further developments with the support of the internal scientific tender of the University of Pécs: our journal has moved to a new website that meets all professional expectations, its content and interfaces are now available in Hungarian and English, and we are continuously expanding the range of Hungarian and international professional databases and indexes which include the articles published in our journal. Also this year, our Editorial team has been expanded with the arrival of a permanent linguistic supervisor. We can therefore look forward to the future with excitement, and our authors' writings provide excellent "signposts" for the new challenges ahead.

I would like to take this opportunity to thank, on behalf of the Publisher, our authors for their efforts, the members of the Editorial Board and the reviewers for their acceptance of our invitation and their dedicated work. Special thanks are due to the staff of the South Transdanubian Regional Library and Knowledge Centre, who assist us in so many ways in the publication of our journal.

I wish all readers a good professional "immersion"!

Dr. Balázs Hohmann
Editor-in-Chief

KÖZIGAZGATÁSI ÉS INFOKOMMUNIKÁCIÓS JOGI
PHD TANULMÁNYOK
PHD STUDIES IN ADMINISTRATIVE AND ICT LAW

2023. évi I. SZÁM

IV. ÉVFOLYAM

TARTALOM

Ardianto Budi Rabmawan – Gabriela Eliana: Mitigating Aquifer Crisis in Indonesia's New Capital, Nusantara: Problems and Lessons Learned from Singapore5-22. o.

Pál Novák: The Impact of Videogame Publishers on E-Athlete's Rights and Obligations.....
.....23-39. o.

Lama Allan Abu Samra– Diplomatic Agents' Privileges And Immunities.....40-55. o.

Turcsiné Czapári Dóra: A személyes adatok forgalomképessége: párhuzam a személyes adatok helyzete, illetve a sejték és szövetek jogi szabályozása között.....56-67. o.

Horváthné Bogár Gabriella – Azonosítási rendszerek az elektronikus anyakönyvi igazgatásban
.....68-78. o.

MITIGATING AQUIFER CRISIS IN INDONESIA'S NEW CAPITAL, NUSANTARA: PROBLEMS AND LESSONS LEARNED FROM SINGAPORE

Ardianto Budi RAHMAWAN

*Assistant Professor, Administrative Law Department of the Faculty of Law, Gadjah Mada
University (Indonesia)*

Corresponding address: ardianto.budi@mail.ugm.ac.id

Gabriela ELLANA

*Undergraduate Student, Business Law Department of the Faculty of Law, Gadjah Mada
University (Indonesia)*

DOI: [10.47272/KIKPhD.2023.1.1](https://doi.org/10.47272/KIKPhD.2023.1.1)

ABSTRACT

Water availability is crucial to every nation's capital. The appointment of Indonesia's new capital through Indonesian Law No. 3 of 2022 poses concerns regarding the aquifer crisis as Nusantara is located on top of medium- to low-productivity aquifers. The shift of the capital would entail groundwater resource utilization, which poses huge aquifer crisis risks. In contrast, Singapore, a city-state with limited aquifers, sufficiently mitigated the aquifer crisis due to its water management policy that could accommodate its citizens' water demands. In this paper, the authors conducted a comparative analysis of Singapore's water management policies to provide recommendations on the shift of Indonesia's capital to fulfill water demands and mitigate the aquifer crisis. Using a normative approach, this paper portrays the lessons that can be taken from Singapore in ensuring water availability amidst its limited water resources and high demand of water.

KEYWORDS

Nusantara, Water Availability, Water Management, Groundwater, Aquifer Crisis.

I. Introduction

Law No. 3 of 2022 on the New Capital marks Indonesia's decision to move its capital from Jakarta to Nusantara, Kalimantan.¹ From an urban science perspective, it seems logical to move Indonesia's capital as Jakarta is currently packed. The location also seems strategic as Kalimantan has a relatively low seismic activity, making it less prone to earthquakes.² However, keeping in mind the existing problems in Nusantara's location which affect its aquifer resources, i.e., deforestation and peat problems,³ the following question arises: Will the shift of Indonesia's capital harm Nusantara's aquifer resources?

Aquifer resources and groundwater are vital in the development of cities and countries as they determine whether or not industrial and agricultural activities would be able to develop,⁴ and as numerous regions rely on groundwater as the main source to fulfill water demands.⁵ Recognizing such importance along with the water demands, aquifer resources are prone to overexploitation, which may result in problems starting from the decline of groundwater levels, land subsidence, and even the deterioration of aquifer resources. Undoubtedly, the aforementioned possible problems are threatening to communities and economic growth, especially in capital cities. As such, aquifer resources sustainability in capital cities should become a striking concern towards governments especially noting the importance of ensuring a harmonious balance between development and environmental preservation.

Despite the Mahakam River in East Kalimantan being resourceful with its ability to discharge 3,000 liters of water per second for 2.88 million people,⁶

¹ Indonesian Law No. 3 Year 2022 on New Capital.

² Tim Pusat Studi Gempa Nasional: *Peta Sumber dan Bahaya Gempa Indonesia Tahun 2017*. Indonesia, Badan Penelitian dan Pengembangan Kementerian Pekerjaan Umum dan Perumahan Rakyat, 2017. ISBN: 978-602-5489-01-3, p. 78.

³ Theresia, Sihombing, R. M. – Simanungkalit, F: The Impact of Indonesia Capital Relocation to Kalimantan *Peatland Restoration. Sociae Polites*, 21(2), 2020, p. 234. <https://doi.org/10.33541/sp.v21i3.2262>.

⁴ Uc-Castillo, J. L., et al.: A systematic review and meta-analysis of groundwater level forecasting with machine learning techniques: Current status and future directions. *Environmental Modelling & Software*, 168, 2023. <https://doi.org/10.1016/j.envsoft.2023.10578>.

⁵ Malmir, M., et al.: Integrated groundwater management using a comprehensive conceptual framework. *Journal of Hydrology*, 605, 2022. <https://doi.org/10.1016/j.jhydrol.2021.127363>.

⁶ Van, C. P., Brye, B. – Deleersnijder, E., Hoitink, A. J. F., Sassi, M., Spinewine, B., Hidayat, H., Soares-Frazaão, S. Simulations of the flow in the Mahakam river–lake–delta system, Indonesia. *Environmental Fluid Mechanics*, 16, 2016, p. 607. <https://doi.org/10.1007/s10652-016-9445-4>.

Nusantara's location does not have plenty of water⁷ nor aquifer resources.⁸ Contrastingly, Singapore, a city-state 175 times smaller than the size of East Kalimantan, also faces challenges in ensuring water availability due to its densely populated area and limited aquifers.⁹ If Singapore is unable to prevent groundwater exploitation, the aquifer crisis is a situation waiting to happen. Therefore, the government has taken efforts to ameliorate the water management system, allowing Singapore to receive the Stockholm Water Industry Award in 2007. Efforts to enhance water security and ensure water self-sufficiency include the promotion of sustainable and water efficient practices, the usage of advanced technologies to ensure water availability as well as monitor aquifer resources, and effective urban planning to prevent aquifer-related issues from occurring.¹⁰

By observing measures adopted by Singapore in ensuring water availability and reducing aquifer resources exploitation, this paper aims to provide insightful solutions from Singapore's water management policies to the possible aquifer crisis flowing from the shift of Indonesia's capital. The authors aim to answer two main research questions. *First*, how will the shift of the capital city from Jakarta to Nusantara pose threats related to the aquifer crisis? *Second*, what lessons can be taken by the Indonesian government from Singapore to reduce aquifer crisis risks? Ultimately, these questions will pave a strategic pathway for Indonesia to mitigate an aquifer crisis through proactive and innovative water management approaches in its new capital city.

To address the posed inquiries listed above, this research employs a normative legal research approach, which includes dissecting normative standpoints of policies to provide recommendations, as well as a comparative

⁷ *A tale of two cities: why Indonesia is planning a new capital on Borneo – and abandoning Jakarta*. The Conversation, 2022. <https://theconversation.com/a-tale-of-two-cities-why-indonesia-is-planning-a-new-capital-on-borneo-and-abandoning-jakarta-podcast-181134> (2023.08.21); *Nusantara is set to be the new capital of Indonesia, but what will happen to Jakarta?*. ABC, 2022. <https://www.abc.net.au/news/2022-01-30/what-will-happen-to-jakarta-when-indonesia-builds-a-new-capital/100784566> (2023.08.21).

⁸ Herlambang, A: Estimation of Groundwater Potential of Penajam Region to Support the Need for Clean Water in IKN Penajam East Kalimantan. *Jurnal Sains dan Teknologi Mitigasi Bencana*, 16(2), 2022, p. 9.

⁹ Gordon, J.: On the Road to Independence: The Case of Water Management in Singapore. *Ecological Urbanism*, 11.308, 2014, p. 1.

¹⁰ Octastefani, T. – Kusuma, B. M. A.: Water Governance of Singapore in Achieving Sustainable Water Security. *Jurnal Pembangunan dan Alam Lestari*, 7(1), 2016, pp. 1-10; Water Policy in Singapore. Lee Kuan Yew School of Public Policy, National University of Singapore, 2017. <https://lkyspp.nus.edu.sg/gia/article/water-policy-in-singapore> (2023.08.21).

approach between Singaporean and Indonesian laws. The authors refer to primary sources including Indonesian and Singaporean laws, secondary sources such as law, geography, and geology journals, articles, and textbooks, as well as tertiary sources by resorting to online libraries.

II. Analysis

Nusantara is located on top of medium- to low-productivity aquifers.¹¹ Not only are Nusantara's aquifers limited, but the scarce groundwater might not cater the needs of a capital city. Expected activities carried out in a capital entail huge water demands, and the excessive withdrawal of groundwater may affect aquifer levels. Thus, Nusantara is prone to risks of an aquifer crisis as evidenced by Jakarta's depletion of aquifer resources¹² stemming from the overpumping of groundwater.¹³ Such risks raise the potential of land subsidence, sinkholes, and cracks in buildings,¹⁴ and threaten the biodiversity of groundwater-dependent ecosystems.¹⁵

The urgency to address issues of an aquifer crisis is also due to the existence of the UN Sustainable Development Goals (“SDGs”), whereas a number of these SDGs are closely linked to groundwater exploitation. Among others, the following are the relevant SDGs in this issue: SDG 6 on clean water and sanitation; SDG 12 on responsible consumption and production; SDG 13 on climate action; and SDG 15 on life on land, which includes reversing land degradation.¹⁶ Such is further highlighted under the 2030 Agenda for Sustainable Development, which promotes the sustainable use of natural resources as well as

¹¹ Herlambang, 2022, *op. cit.*, pp. 9-10.

¹² Agustin, A. – Zulkhoiri, A. – Putra, R. D. – Irawan, D. E.: A Review of Groundwater Issues in Jakarta [Conference presentation]. *43rd LAH (International Association of Hydrogeologists Congress, Montpellier, France*, 2016.

¹³ Onodera, S., et al.: Effects of intensive urbanization on the intrusion of shallow groundwater into deep groundwater: Examples from Bangkok and Jakarta. *Science of the Total Environment*, 404(2-3), 2008, pp. 401-410. <https://doi.org/10.1016/j.scitotenv.2008.08.003>.

¹⁴ Khanlari, G., et al.: The effect of groundwater overexploitation on land subsidence and sinkhole occurrences, West of Iran. *Quarterly Journal of Engineering Geology and Hydrogeology*, 45(4), 2012, pp. 447-456. <https://doi.org/10.1144/qjieg2010-069>

¹⁵ Devitt, T. J. – Wright, A. M. – Cannatella, D. C. – Hillis, D. M.: Species delimitation in endangered groundwater salamanders: Implications for aquifer management and biodiversity conservation. *Proceedings of the National Academy of Sciences*, 116(7), 2019 <https://doi.org/10.1073/pnas.1815014111>.

¹⁶ United Nations Department of Economic and Social Affairs: *The 17 Goals*. 2023. <https://sdgs.un.org/goals> (2023.08.21).

the protection and restoration of water resources including aquifers.¹⁷ As in numerous instances, Indonesia and Singapore have expressed their commitment to support the SDGs,¹⁸ and the search for ways to further develop Indonesia's water management system will help the nation in accomplishing its SDGs-related targets, subsequently allowing more Indonesian citizens to enjoy the benefit of sustainable water resources use.

Recognizing the need to search for alternatives to groundwater in fulfilling Indonesia's water demands whilst taking into account the relevant SDGs above, the authors would like to analyze Singapore's ability to fulfill its water demands. Despite Singapore's densely populated area, the considerable water demand, along with the limited aquifer resources that the country has, Singapore has skillfully established a considerably successful water management system whilst ensuring the sustainability of water resources.

1. Singapore's Practice in Fulfilling Water Demands

In Singapore, the Public Utilities Board (“PUB”) under the Ministry of Sustainability and the Environment of the Government of Singapore is mainly responsible to oversee the hydrologic cycle of the country. Presently, the Singaporean government relies on 4 sources to ensure water availability named the “Four National Taps of Singapore”, which is meticulously overseen by the PUB.¹⁹ This approach allows the blend of imported water, local catchment water, highly

¹⁷ United Nations: *Transforming our World: The 2030 Agenda for Sustainable Development*. 2015. <https://sustainabledevelopment.un.org/content/documents/21252030%20Agenda%20for%20Sustainable%20Development%20web.pdf> (2023.08.21).

¹⁸ Singapore Ministry of Foreign Affairs: *Sustainable Development*. 2023. <https://www.mfa.gov.sg/SINGAPORES-FOREIGN-POLICY/International-Issues/Sustainable-Singapore> Ministry of Foreign Affairs: [Development#:~:text=Singapore%20supports%20the%202030%20Agenda.and%20achieve%20the%20SDGs%20globally](https://www.mfa.gov.sg/SINGAPORES-FOREIGN-POLICY/International-Issues/Sustainable-Singapore) (2023.10.04); The Jakarta Post: *Indonesia aims to increase SDG achievement through cross-country partnerships*. 2023. <https://www.thejakartapost.com/business/2023/07/11/indonesia-aims-to-increase-sdg-achievement-through-cross-country-partnerships.html> (2023.08.21); Kagda, S.: *Indonesia launches investor map on sustainable development goals*. The Business Times, 2022. <https://www.businesstimes.com.sg/international/asean-business/indonesia-launches-investor-map-sustainable-development-goals> (2023.08.21).

¹⁹ Chua, L. – Eikass, H. S.: The Four National Taps of Singapore: A Holistic Approach to Water Resources Management from Drainage to Drinking Water. *Journal of Water Management Modeling*, 22, 2014, pp. 1-3. <https://doi.org/10.14796/JWMM.C375>.

purified reclaimed water, as well as desalinated water to meet the country's water demands.

1.1. Water imported from Johor, Malaysia

Since Singapore's independence, the country has primarily relied on water supplied by Johor, Malaysia, which is in accordance with a bilateral agreement extending to 2061.²⁰ Back in 2015, it was recorded that the imported water from Johor, Malaysia met about 40% of Singapore's water demands.²¹ To date, Singapore still relies on water imported from Malaysia, but the country is obligated to provide Malaysia with daily supply of treated water amounting to up to 2% of the water that is imported to Singapore.²² Although the agreement is effective until 2061, the Singaporean government aims to reduce the amount of import water supplied from Malaysia.²³ Regardless, Singapore's goal is to avoid being dependent on external water sources such as from Malaysia and enhance its technologies to make the country water self-sufficient.²⁴

1.2. Rainwater harvesting through local catchments and reservoirs

10

In regards to rainwater harvesting, Singapore has utilized a substantial amount of its land – which is around two-thirds of Singapore's land – and created a network of canals that are able to capture rainwater. The rainwater is then stored in reservoirs throughout the country;²⁵ this effort creates water supply whilst also controlling floods.²⁶ The Singaporean government aims to increase the area of land that will be able to capture rainwater up to 90% by the year 2060 whilst ensuring that the water quality is maintained.²⁷ In maximizing rainwater harvesting, the Singapore PUB has resorted to numerous initiatives, such as the installation of

²⁰ Lafforgue, M. – Lenouvel, V.: Closing the urban water loop: lessons from Singapore and Windhoek. *Environmental Science Water Research & Technology*, 1(5), 2015, pp. 624. <https://doi.org/10.1039/c5ew00056d>.

²¹ *Ibid.*

²² Ministry of Foreign Affairs, Singapore: *Water Agreements*. <https://www.mfa.gov.sg/SINGAPORES-FOREIGN-POLICY/Key-Issues/Water-Agreements#:~:text=Yes,the%20water%20supplied%20to%20Singapore> (2023.08.21).

²³ Lafforgue, 2015, *op. cit.* pp. 622-631.

²⁴ Chua, 214, *op. cit.*, p. 3.

²⁵ *Ibid.*

²⁶ Hindiyeh, M. Y. – Matouq, M. – Eslaiman, S.: *Rainwater Harvesting Policy Issues in the MENA Region: Lessons Learned, Challenges, and Sustainable Recommendations in Handbook of Water Harvesting and Conservation*. United Kingdom, John Wiley & Sons, Inc, 2020, p. 18.

²⁷ *Ibid.*

raingardens, stormwater planters, which can be seen around Singapore's shopping areas, pervious pavements, which can be seen in most Singaporean public housing and parking lots, floating wetlands, constructed wetlands, as well as green roofs.²⁸

1.3. Reclaimed water

Singapore's prominent water recycling technology which is produced by the PUB is known as NEWater; the technology essentially converts water from urban sewage treatment plants to high-grade clean reclaimed water.²⁹ In attaining the final results of NEWater, the technology utilizes a 3-step purification process consisting of microfiltration, reverse osmosis, and ultraviolet disinfection.³⁰ Commonly, clean water from NEWater is used for industrial purposes by various industries and for the purpose of air conditioning cooling in commercial buildings.³¹ Such technology undoubtedly plays a major role in conserving water, understanding that industries and commercial buildings entail a huge demand of water.

The PUB has ensured that the quality of water produced under NEWater has been approved by the World Health Organization and the United States Environmental Protection Agency as safe to be consumed as drinking water.³² Moreover, NEWater has been predominantly used to replace portable water in the industrial processing sector.³³ Accordingly, most recent studies reflect that NEWater is able to provide for 30% of Singapore's water demands and that the Singaporean government is expecting that NEWater will be able to meet 50% of Singapore's water demand by 2060.³⁴ It is to be noted, however, that the primary

²⁸ Chua, 214, *op. cit.*, pp. 4-6.

²⁹ Bai, Y., et. al.: Long-term performance and economic evaluation of full-scale MF and RO process – A case study of the changi NEWater Project Phase 2 in Singapore. *Water Cycle*, 1, 2020. <https://doi.org/10.1016/j.watcyc.2020.09.001>.

³⁰ *Ibid.*

³¹ *NEWater in Singapore Fact Sheet*. Hong Kong Research Office Legislative Council Secretariat, 2016). <https://www.legco.gov.hk/research-publications/english/1516fsc22-newater-in-singapore-20160226-e.pdf>

³² Singapore Public Utilities Board (PUB): *PUB Innovation Magazine Issue 12*. 2022. https://www.pub.gov.sg/Documents/PUBInnovationMagazineIssue12_11042022.pdf (2023.08.19).

³³ Chua, 214, *op. cit.*, p. 3.

³⁴ *Ibid.*

concern surrounding NEWater is the fact that this process entails high energy consumption.³⁵

1.4. Seawater desalination

In the 1970s, the Singapore Water Plan highlighted advanced technologies, allowing the PUB to look into both seawater desalination technologies and the previously elaborated water recycling technologies; both technologies are currently relied on in ensuring Singapore's water availability. Regardless, Singapore currently has 5 desalination plants, namely SingSpring Desalination Plant, Tuas South Desalination Plant, Tuas Desalination Plant, Marina East Desalination Plant, and Jurong Island Desalination Plant.³⁶ By 2060, the Singaporean government expects that desalinated water will be able to provide Singapore with 30% of its water demand.³⁷

Regardless of seawater desalination technologies' ability to aid in fulfilling water demands, similar to NEWater, such technologies have been considered to be costly. Accordingly, numerous countries have considered seawater desalination technologies as the last resort to fulfill water demands.³⁸ Furthermore, the PUB considered desalinated water as the water source consuming the most energy out of all Four National Taps of Singapore.³⁹ Therefore, the PUB has worked with numerous industry partners to develop new water desalination technologies which require less energy consumption to reduce production costs.⁴⁰ Such effort is exemplified by the PUB's grant to a technology firm named DuPont to research on how certain technologies can be implemented into seawater desalination processes in allowing the process to be more energy efficient.⁴¹

³⁵ Lafforgue, *op. cit.*, p. 628.

³⁶ Singapore Public Utilities Board (PUB): *Desalinated Water*. <https://www.pub.gov.sg/watersupply/fournationaltaps/desalinatedwater> (2023.08.21).

³⁷ Singapore Public Utilities Board (PUB): *Tuas Nexus: Singapore's Next Generation Integrated Waste and Water Management Facility*, 2021. https://www.pub.gov.sg/Documents/TDPPBrochure_Final.pdf (2023.08.21).

³⁸ Chua, 214, *op. cit.*, p. 3.

³⁹ Hong Kong Research Publications of the Legislative Council Secretariat: *Seawater Desalination in Singapore*, 2016. <https://www.legco.gov.hk/research-publications/english/1516fsc21-seawater-desalination-in-singapore-20160226-e.pdf> (2023.08.21).

⁴⁰ *Ibid.*

⁴¹ Smart Energy International: *Singapore Invests In Energy-Efficient Water Desalination*. <https://www.smart-energy.com/energy-efficiency/singapores-invests-in-energy-efficient-water-desalination/> (2023.08.21).

2. Singapore's Practice in Minimizing Risks of Endangering Aquifer Resources

Acknowledging Singapore's high water demand and its limited aquifers, the authors also looked into Singapore's water management policies. In responding to these challenges, Singapore has adopted a proactive approach by revising its legal framework to promote the importance of water conservation. As mentioned in the previous section, the PUB was given the pivotal authority to control Singapore's water management.

Singapore has set an ambitious goal for the near future: by 2030, the Singaporean government aims to reduce its water demands to 130 litres per person per day.⁴² Singapore's commitment is in particular noteworthy provided that as of 2021, each individual consumed approximately 158 litres of water daily.⁴³ The city-state also focused on the following measures,⁴⁴ collectively contributing in minimizing the risk of endangering Singapore's aquifer resources:

2.1. Water Pricing

The Singaporean government has introduced incentive-based water billings, which requires investing in water meters,⁴⁵ taxes,⁴⁶ and periodic water price revisions. By combining these efforts, Singapore has not only encouraged responsible water consumption but also provides a sustainable framework to support water infrastructure development and conservation efforts through water pricing. Singapore's water pricing in citizens' monthly water bill consists of the following components:⁴⁷

⁴² Singapore Public Utilities Board (PUB): *Save Water*. <https://www.pub.gov.sg/savewater> (2023.08.21).

⁴³ The Straits Times: *Budget Debate: Daily consumption of water rose again in 2021 to reach 158 litres per capita*. 2022. <https://www.straitstimes.com/singapore/politics/budget-debate-daily-consumption-of-water-rose-again-in-2021-to-reach-158-litres-per-capita#:~:text=싱가포르%20%2D%20Household%20water%20consumption%20is,lowest%20since%202015%20151%20litres> (2023.08.21).

⁴⁴ PricewaterhouseCoopers: *Singapore Water Management Framework*. https://www.gfdrr.org/sites/default/files/D3_CaseStudy14_PwC_WB_Water_Sector_in_Singapore_20160709.original.1531383095.pdf (2023.08.21).

⁴⁵ Lafforgue, *op. cit.*, p. 628.

⁴⁶ Singapore Goods and Services Tax Act 1993 Rev. Ed. 2020.

⁴⁷ Sanlath, C. & Masila, N. M.: Water demand management: What lessons can be learned from Singapore's water conservation policy?. *Water Utility Journal*, 26(1), 2020, pp. 1-8.

- a. Water tariff: Imposed in association with the costs incurred in the different stages of water production, namely the collection of rainwater, the treatment of raw water, as well as the distribution of water to citizens through water pipelines.⁴⁸ Water tariffs are charged according to citizen's water usage volume.⁴⁹
- b. Water conservation tax: Imposed in association with the conservation of water by reflecting the water scarcity value.⁵⁰
- c. Waterborne fee: Imposed in association with costs utilized to treat and maintain water.⁵¹ Similar to water tariff, a waterborne fee is charged according to citizens' water usage volume.

From the above components, the water conservation tax was introduced in the 1990s along with Singapore's major revision of water price. Years after, the Singaporean government increased the water price in 2017 by 30%, which was the first revision of water price after 17 years. The water pricing revision successfully lowered household water consumption in the following year by 5 litres per capita from 148 litres per capita to 143 litres per capita.⁵²

2.2. *Water Conservation*

The Singaporean government has adopted numerous water conservation policies aimed at cutting down excessive water waste and the flow of water.⁵³ This commitment is reflected by the implementation of various measures as stated below that are designed to tackle water inefficiency and encourage responsible water consumption:

2.2.1. Water Efficiency Labelling Scheme

The Water Efficiency Labelling Scheme is a grading system which indicates a product's water efficiency level.⁵⁴ Products that are covered by the Water Efficiency Labelling Scheme include taps, dual-flush low capacity flushing cisterns,

⁴⁸ Singapore Public Utilities Board (PUB): *Water Price*. <https://www.pub.gov.sg/watersupply/waterprice> (2023.08.21).

⁴⁹ *Ibid.*

⁵⁰ Sanlath, *op. cit.*, pp. 1-8.

⁵¹ *Ibid.*

⁵² PricewaterhouseCoopers, *op. cit.*

⁵³ *Ibid.*

⁵⁴ Singapore Public Utilities Board (PUB): *About Water Efficiency Labelling Scheme (WELS)*. <https://www.pub.gov.sg/wels/about> (2023.08.21).

washing machines, dishwashers, urinal flush valves,⁵⁵ and many more other products which involve the utilization of water. According to this scheme, suppliers and retailers must first comply with existing requirements set by the PUB – in particular to gain water efficiency labels – before advertising, displaying, and selling their products in Singapore.⁵⁶

Essentially, the Water Efficiency Labelling Scheme was established in 2006 to promote water conservation by the reduction of water consumption as Singaporean citizens are aware of whether or not products are water efficient. This measure also encourages vendors to produce products that are more water efficient, as this would affect whether or not Singaporean citizens would prefer purchasing such products.⁵⁷ In consequence, Singaporean citizens can make an informed choice when purchasing products that are subject to the Water Efficiency Labelling Scheme.

2.2.2. Water Efficiency Management Plan

Under the same goal to measure water efficiency, Singapore also adopted the Water Efficiency Management Plan which has been applicable since 1 January 2015. Essentially, large water users with at least 60,000 cubic metres' water consumption are required to notify the PUB. Large water users are not only required to notify the PUB, but they are also subjected to requirements to install private water meters to track their water usage as well as submit their Water Efficiency Management Plans annually to the PUB.⁵⁸ These measures are carried out as an attempt to provide Singaporean citizens that fall under the category of large water users information regarding water usage within their premises as well

⁵⁵ Singapore Public Utilities Board (PUB): *WELS Requirement*. https://www.pub.gov.sg/Documents/WELS_Requirement.pdf (2023.08.21).

⁵⁶ Singapore Accreditation Council: *WELS Guidebook*. 2018. [https://www.sac-accreditation.gov.sg/files/documents/management-system-and-products-certification/WELS-Guidebook-\(4-May-18\).pdf](https://www.sac-accreditation.gov.sg/files/documents/management-system-and-products-certification/WELS-Guidebook-(4-May-18).pdf) (2023.08.21), p. 1.

⁵⁷ WELS Guidebook, *op. cit.*, p. 1.

⁵⁸ Singapore Public Utilities Board (PUB): *Simple Guide and Frequently Asked Questions of Water Efficiency Management Plan*. [https://www.pub.gov.sg/Documents/Simple%20Guide%20and%20Frequently%20Asked%20Questions%20of%20Water%20Efficiency%20Management%20Plan%20\(PDF\).pdf](https://www.pub.gov.sg/Documents/Simple%20Guide%20and%20Frequently%20Asked%20Questions%20of%20Water%20Efficiency%20Management%20Plan%20(PDF).pdf) (2023.08.11).

as identify specific ways in which water consumption can be reduced and water efficiency can be increased.⁵⁹

Although the Water Efficiency Management Plan and water efficiency management practices are regulated under the 2014 Public Utilities (Water Supply) Regulations,⁶⁰ the Water Efficiency Management Plan may be deemed to give large water users and companies an additional task to submit such plans. Accordingly, the PUB provides ways to support companies for compliance with the said water efficiency management efforts. The PUB provided and enhanced incentives for water recycling and/or the use of alternative water sources under the Water Efficiency Fund.⁶¹

2.2.3. Smart Water Meters to Increase Citizens' Awareness of Water Usage Behavior

The PUB invests in the water meter installations in households to raise citizens' awareness of water usage.⁶² In 2021, the Singapore Power ("SP") Services plans on installing 300,000 smart water meters where the first phase of the smart water meter programme is aimed to be completed by the year 2023; the initiative is part of Singapore's national plan to digitalize the water system and allow Singaporean citizens to monitor their water usage.⁶³ With the smart water measure, users can be more aware of their water usage behaviour as they can review their hourly and daily water usage. Accordingly, Singaporean citizens can be more efficient in using water, which both saves water and money.

2.3. Public Education

Understanding the importance of water conservation, the government conducted numerous campaigns to increase public awareness.⁶⁴ Such measures were successful as reflected by Singapore's NEWater winning the UN-Water Best

⁵⁹ Singapore Public Utilities Board (PUB): *Management Practices*. <https://www.pub.gov.sg/savewater/atwork/managementpractices> (2023.08.21).

⁶⁰ Singapore Public Utilities (Water Supply (Amendment No. 2) Regulations 2014, Part IVA.

⁶¹ *Simple Guide and Frequently Asked Questions of Water Efficiency Management Plan*, *op. cit.*

⁶² Singapore Public Utilities Act (Chapter 261, Section 72) G.N. No. S 584/2002 Rev. Ed. 2004.

⁶³ The Straits Times: *First 300,000 smart water meters in S'pore to be installed by SP Services from 2022*. <https://www.straitstimes.com/singapore/first-300000-smart-water-meters-in-s-pore-to-be-installed-by-sp-services-from-2022> (2023.08.21).

⁶⁴ Tortajada C. – Joshi, Y.K.: Water Demand Management in Singapore: Involving the Public. *Water Resources Management*, 27(8), 2013, pp. 2729–2746. <https://doi.org/10.1007/s11269-013-0312-5>

Practices Award in 2014 for raising citizens' awareness.⁶⁵ Among others, the government educated the younger generations of Singapore by providing education at schools, provided water saving kits to households, conducted community campaigns, and granted awards to water efficiency performers.⁶⁶

Singapore's PUB has even gone to the extent of introducing water conservation topics in school curriculums and formal education. Such measures include the study of water usage behaviors to encourage citizens to save water. Although public education may not be seen as groundbreaking, Singapore upholds the belief that by promoting water stewardship or the responsible management of water, Singaporean citizens will adopt a lifestyle that promotes water conservation.⁶⁷

3. Status Quo in Indonesia

Upon analyzing the measures implemented in Singapore, it can be seen that several approaches taken by Singapore have been implemented in Indonesia. In particular, incentive-based water billings and investment in water meters have been implemented by the Indonesian government. Under existing Indonesian regulations, the Indonesian state-owned water utility (*Perusahaan Daerah Air Minum* or "PDAM") is under the obligation to replace water meters periodically at least once every 4 years.⁶⁸ In the case where Indonesian citizens' water meters are damaged before the 4-year period has elapsed, it is also still within the PDAM's obligation to replace such water meters. The practice, however, reflects that there are certain cases in which water meters are not immediately replaced after 4 years. PDAM Surya Sembada in Surabaya and PDAM Perumda in Makassar, for instance, replaced water meters that had been installed for more than 5 years.⁶⁹

⁶⁵ 'Water for Life' UN-Water Best Practices Award. United Nations, 2014. <https://www.un.org/waterforlifedecade/winners2014.shtml> (2023.08.21).

⁶⁶ PricewaterhouseCoopers, *op. cit.*

⁶⁷ Sanlath, C. & Masila, N. M.: Water demand management: What lessons can be learned from Singapore's water conservation policy?. *Water Utility Journal*, 26(1), 2020, p. 4.

⁶⁸ See for example Regulation of Pontianak No. 4 Year 2009 on PDAM Tirta Khatulistiwa, Regulation of Bitung No. 9 Year 2012 on PDAM Duasudara Bitung, and Regulation of Mojokerto No. 11 Year 2013 on PDAM Maja Tirta Mojokerto.

⁶⁹ Official Website of Surabaya City Government: *PDAM Surya Sembada Ganti Meter Air Pelanggan Gratis*. <https://www.surabaya.go.id/id/berita/71255/pdam-surya-sembada-ganti-meter-air-pelanggan-gratis> (2023.08.21); Program Penggantian Meter Serentak. Official Website of PDAM Kota Makassar. <http://pdamkotamakassar.co.id/berita/program-penggantian-meter-serentak1> (2023.08.21).

Aside from the government's efforts to instill water usage behaviour amongst Indonesian citizens through the installation of water meters to also ensure that water is not wasted due to pipe leaks, other measures have also been taken by the government. Most notably, the Indonesian government has also imposed taxes on both groundwater and clean water provided by the PDAM to underscore the value of water resources. However, despite the aforementioned measures, Indonesia can still improve such efforts as resort to water resources provided by PDAM is still not at its maximum potential. Among others, Indonesia still faces problems regarding water availability, particularly in rural areas⁷⁰ as well as poor water quality.⁷¹

The use of advanced technologies can also be seen in Indonesia, i.e. desalination and water recycling technologies. However, the usage is not as massive as in Singapore; they are more commonly used by factories in Indonesia.⁷² Advanced technologies can certainly become an alternative to the usage of groundwater, minimizing aquifer crisis risks. However, such technologies can be energy-consuming⁷³ and expensive to build. For instance, the NEWater technology, a prominent water recycling technology in Singapore, is expensive to build as it utilizes membrane technology.⁷⁴ In numerous instances, Indonesian stakeholders, such as the Indonesian Ministry of Social Affairs,⁷⁵ Freeport Indonesia,⁷⁶ and the Provincial Government of Riau Islands,⁷⁷ have planned to

⁷⁰ Saparuddin: Rintisan Menuju Kemandirian Air Minum Masyarakat Desa di Sulawesi Tengah. *Jurnal SMARTek*, 3(3), 2005, pp. 199–208.

⁷¹ Vioence, E. et al: Analisis Tingkat Pencemaran Air PAM di Desa Meurandeh. *GRAVITASI Jurnal Pendidikan Fisika dan Sains*, 5(1), 2022, p. 29.

⁷² See, for example, *Indonesia Power Utilizes Desalination Technology for Micro Hydro Power Plant Sources in North Jakarta*. Indonesia Water Portal, 2020. <https://www.indonesiawaterportal.com/news/indonesia-power-utilizes-desalination-technology-for-micro-hydro-power-plant-sources-in-north-jakarta.html> (2023.08.21).

⁷³ Lafforgue, 2015, *op. cit.*, pp. 622-631.

⁷⁴ *Singapore's Solution to Water Scarcity: NEWater*. Save The Water, 2019. [https://savethewater.org/singapores-solution-to-water-scarcity-newater/#:~:text=What%20are%20some%20problems%20with,US%24125%20million%20to%20built \(2023.04.20\).](https://savethewater.org/singapores-solution-to-water-scarcity-newater/#:~:text=What%20are%20some%20problems%20with,US%24125%20million%20to%20built (2023.04.20).)

⁷⁵ *Kemensos Siapkan Rencana Desalinasi Air Laut di Kawasan 3T*. Media Indonesia, 2022. <https://mediaindonesia.com/humaniora/471588/kemensos-siapkan-rencana-desalinasi-air-laut-di-kawasan-3t> (2023.08.21).

⁷⁶ *Black & Veatch Hadirkan Fasilitas Desalinasi Air Laut di Indonesia*. Antara News, 2023. <https://www.antaraneews.com/berita/3337278/black-veatch-hadirkan-fasilitas-desalinasi-air-laut-di-indonesia> (2023.08.22).

invest in seawater desalination technologies. Desalination and water recycling technologies may certainly become an alternative source to groundwater as water recycling promotes water sustainability, but the Indonesian government needs to further develop a strategic plan in utilizing such technologies remembering how energy-consuming and costly these technologies are.

Perhaps some of Singapore's efforts that cannot really be seen in Indonesia are water conservation measures introduced by the government as well as public education on water usage behaviors. As previously discussed, Singapore has both the Water Efficiency Labelling Scheme and Water Efficiency Management Plan, which aim to increase Singaporean citizens', business vendors', and large water users' awareness regarding water efficiency. Currently, there are no similar schemes implemented in Indonesia. On the other hand, when it comes to public education, Indonesia has actually attempted to incorporate materials regarding water use efficiency within its formal education curriculum, as reflected by the Ministry of Education, Culture, Research, and Technology's efforts.⁷⁸ However, in contrast with Singapore, where the PUB is also responsible for conducting water use efficiency education in schools, Indonesia has no specific governmental body in charge of educating the public about the specific matter. Moreover, there are limited public campaigns and education conducted in Indonesia by other governmental bodies. Indonesia thus has a long way to go in the field of public education to increase its citizens' awareness regarding water use.⁷⁹

III. Conclusion

The shift of the capital city from Jakarta to Nusantara will inevitably mean that numerous activities – including those that are agricultural or industrial– will be conducted in the new capital city. Accordingly, whether or not the Indonesian

⁷⁷ *Pemerintah Berencana Bangun Penyulingan Air Laut di Pulau Bintan*. Kompas, 2023. <https://www.kompas.id/baca/nusantara/2023/01/19/pemerintah-berencana-bangun-penyulingan-air-laut-di-pulau-bintan> (2023.08.21).

⁷⁸ See for example the Indonesian Ministry of Education, Culture, Research, and Technology's *Modul Belajar Literasi Numerisasi Tingkat SD*. Bersama Hadapi Korona - Kementerian Pendidikan, Kebudayaan, Riset, dan Teknologi Republik Indonesia. <https://bersamahadapikorona.kemdikbud.go.id/tingkat-sd-modul-belajar-literasi-numerisasi/> (2023.08.20).

⁷⁹ See the importance of awareness-raising measures: Hohmann, B.: *The Principles and Fundamental Requirements of the Transparency on the Public Administrative Proceedings*. In: P., Suresh (Eds.): *Proceedings of THE IIER. INTERNATIONAL CONFERENCE Dubai, UAE*. Dubai, International Institute of Engineers and Researchers (IIER), 2019, p. 2.

government will be able to ensure the fulfillment of water demands must be considered. This is crucial not only to guarantee the availability of water resources for Indonesian citizens, but also as a means to further demonstrate Indonesia's commitment in fulfilling the SDGs, especially SDGs 6, 12, 13, and 15. By investing in ways to further promote the SDGs, Indonesia can minimize the risk of an aquifer crisis and contribute to the sustainability of water resources for subsequent generations of Indonesian citizens.

Despite the availability of aquifers below Nusantara, groundwater extraction bears promising prospects with issues to resolve. As Nusantara is located on top of medium- to low-level aquifers,⁸⁰ due diligence on the construction of the new capital needs to be conducted by the Indonesian government to avoid aquifer resources depletion in line with SDGs 6, 12, 13, and 15. Furthermore, the Indonesian government has a paramount role in preventing groundwater exploitation by not only searching for alternatives to groundwater but also promoting the responsible use of water.

The multifaceted measures adopted by Singapore minimize aquifer crisis risks by reducing water demands, increasing Singaporean citizens' awareness of the efficient use of water, as well as searching for alternatives to groundwater. Nonetheless, Singapore is still exposed to numerous challenges spanning from its dependence on water imported from Malaysia, as well as the substantial energy consumption footprint that the utilization of advanced water technologies possesses.⁸¹ Indonesia, on the other hand, is positioned in a manner without imported-water-related concerns. Accordingly, Indonesia must seize this opportunity and ensure that existing water management policies are tailored in a manner that allows the fulfillment of water demands whilst ensuring that aquifer resources are not harmed, which is in line with the 2030 Agenda for Sustainable Development.

If Singapore's water management policy were to be adopted, Indonesia would have to take into account the challenges that may arise through such adoption along with the differences in circumstances that exist between Singapore and Indonesia. Notwithstanding the existence of several of the above measures in Indonesia, there are still numerous ways to improve the existing Indonesian water management system to mitigate an aquifer crisis and ensure the sustainable use of

⁸⁰ Herlambang, 2022, *op. cit.*, pp. 9-10.

⁸¹ Gordon, 2014, *op. cit.*, p. 1.

water resources. Keeping in mind the high energy consumption and costs of advanced technologies, the authors recommend that the Indonesian government focus on the efforts listed below.

1. Increasing water efficiency efforts through the government's policy

Learning from the implementation of the Water Efficiency Labelling Scheme and the Water Efficiency Management Plan in Singapore, the Indonesian government may also adopt similar schemes. By adopting schemes similar to the Water Efficiency Labelling Scheme, Indonesian citizens will be able to make better choices when purchasing products involving the utilization of water. On the other hand, by adopting mechanisms that are similar to the Water Efficiency Management Plan, large water users can enhance their plans regarding water efficiency. If Indonesia were to implement such measures, whether the program should be mandatory or voluntary in nature must also be considered.

2. Enhancing rainwater harvesting

As Indonesia has relatively high rain precipitation patterns,⁸² there is a significant opportunity for the Indonesian government to utilize this abundant resource in transformative ways. The elevated rain precipitation patterns may be used to effectively fulfill water demands while simultaneously reducing recourse to groundwater, subsequently mitigating the possibility of an aquifer crisis. Despite the numerous rainwater harvesting efforts in Indonesia, these measures can be further improved by the Indonesian government the way the Singaporean PUB has been able to utilize two-thirds of its land to capture rainwater.

3. Increasing the public's awareness and conducting public campaigns

From Singapore, we can learn how the collective effort to promote responsible management of water has been able to aid the country's water management system. Since Indonesia has limited public campaigns and education conducted by the government, the Indonesian government may consider appointing a government institution to conduct public education regarding water usage behaviour; this measure has been proven to be effective as reflected by

⁸² Rofil, Maryono: Potensi dan Multifungsi *Rainwater Harvesting* (Pemanenan Air Hujan) di Sekolah bagi Infrastruktur Perkotaan. *Biology Education Conference Proceeding*, 14(1), 2017, p. 247.

Singapore's approach in appointing the PUB to educate on such matters even in schools.

4. Improving the quality and availability of water across the nation

Noting the pressing issue of inadequate access to clean water in rural areas, Indonesia may need to invest in substantial efforts to enhance water accessibility across the nation. In addition to improving water accessibility, water quality must also be improved to ensure not only that Indonesian citizens' water demands are fulfilled, but also that the water they consume is of good quality and free from contaminants.

THE IMPACT OF VIDEOGAME PUBLISHERS ON E-ATHLETES' RIGHTS AND OBLIGATIONS

Pál NOVÁK

PhD student at the University of Pécs, Doctoral School of Law

Corresponding address: novak.pal@pte.hu

DOI: [10.47272/KIKPhD.2023.1.2](https://doi.org/10.47272/KIKPhD.2023.1.2)

ABSTRACT

E-sports offer a career opportunity, a life goal, for many people.¹ In this industry, the pressing question of whether it qualifies as a sport or not often arises, but one aspect rarely examined within professional boundaries is the legal standpoint. One major difference between e-sports and traditional sports is that traditional sports (e.g., football, hockey, basketball, karate) represent freely conducted activities, whereas e-sports are enabled by software, video games, which have copyright holders. Therefore, video games can only be used within the boundaries defined by copyright law, not just for consumers in the traditional sense, but also for e-athletes.² This article examines the impact of copyright holders on the rights and obligations of recreational players who are considering or have set out to become e-athletes. The main problem is that the life paths of an e-athlete and a regular videogame player have a common starting point: recreational gaming, usually at home. The following article will focus on the EULA of the most popular esports game nowadays, the League of Legends (hereinafter referred to as LoL).

23

KEYWORDS

Esport, law, gamer, e-athlete, career, copyright law, virtual reality

I. The impact of e-sports on society

In this short section, some data are presented in order to demonstrate the relevance of the study. The e-Sports industry currently affects the lives of approximately 700 million people,³ and generates an ever-increasing revenue stream. While in 2019 the

¹ Bányai, F. – Zsila Á. – Griffiths, M. D. – Demetrovics, Zs. – Király O.: Career as a Professional Gamer: Gaming Motives as Predictors of Career Plans to Become a Professional Esport Player, *Frontiers in Psychology*, 11/2020. <https://doi.org/10.3389/fpsyg.2020.01866>

² As it is written in the „Rocket League Championship Series - 2022-23 Season Official Rules” for example, the rules of a championship just add to the EULAs, but do not replace them.: „5.2 Each Player must follow the Rocket League End User License Agreement (“Rocket League EULA”) (<https://www.psyonix.com/eula/>). These Rules add to, and do not replace, the Rocket League EULA.”

³ *Viewership Engagement Continues to Skyrocket Across Games and Esports: the Global Live Streaming Audience Will Pass 700 Million This Year*: <https://newzoo.com/insights/articles/viewership-engagement-continues-to-skyrocket-across-games-and-esports-the-global-live-streaming-audience-will-pass-700-million-this-year>, (07.20.2023.)

revenue generated in one year was US\$ 957 million, in 2021 it was US\$ 1084 million. In comparison, the video games industry generated a total of US\$180.3 billion in 2021.⁴ On a global economic scale, it would be very difficult to say that the video games industry is very significant to the economy of our planet, as in 2022, for comparison, only Apple's market value was US\$2,640 billion.⁵ However, the mass of people affected by the videogame industry is not negligible, as in 2022 alone, research has classified more than 3 billion people as gamers, i.e. people who have ever played a video game.⁶ It should be added that the very heterogeneous economic structure of the esports industry often leads to the existence of uncertain data. The main problem is the arbitrary interpretation by industry players of the concepts that affect the field of esports (e.g. who is a professional and who is not, or what is the definition of esports itself, what is included in its revenues,⁷ etc.).

Looking at the Hungarian data, the level of exposure is also outstanding: there are approximately 3.5 million video gamers, of which the number of people involved in and aware of e-sports is 640,000; the annual revenue of the Hungarian market in 2021 was HUF 64 billion;⁸ and 30% of the population spent on e-sports-related products or services.⁹ By 2023, these figures had increased, with 810,000 Hungarians now involved in e-sports and a domestic market revenue of HUF 70 billion.¹⁰ As can be seen, the level of social involvement is increasing, hundreds of thousands of young people are involved in e-sports and many of them see it as a career goal.

II. Characteristics of the general legal position of software copyright holders

The present point illustrates the historical and legal development that underpins the copyright position of publishers.

⁴ Gough, C.: *Revenue of the global eSports market 2020-2025*, <https://www.statista.com/statistics/490522/global-esports-market-revenue/> (13.06.2022.)

⁵ Murphy A. – Contreras, I.: *The Global 2000* (2022) <https://www.forbes.com/lists/global2000/?sh=2c6b0f8a5ac0> (07.20.2023.)

⁶ Clement, J.: *Number of video gamers worldwide 2017-2027* <https://www.statista.com/statistics/748044/number-video-gamers-world/> (07.20. 2023.)

⁷ Scholz, T. M. & Nothelfer, N.: *Research for CULT Committee – Esports*, European Parliament, Policy Department for Structural and Cohesion Policies, Brussels, 2022, pp. 23. <https://doi.org/10.5771/9783748934844-23>

⁸ Medve, F.: *eSports market revenue in Hungary 2021, by segment* <https://www.statista.com/statistics/984235/hungary-esport-market-size-by-segment/> (07.20. 2023.)

⁹ Medve, F.: *eSports penetration in Hungary 2021* <https://www.statista.com/statistics/1282144/hungary-esports-penetration/> (2023.01.02.)

¹⁰ From 2023, Reacty Digital Kft. has been in charge of conducting the Hungarian video game and e-sports survey series, which was launched by eNET in 2016. Two surveys will be conducted every year in cooperation with Esport1, Esportmilla and HUNESZ: a video game survey, which will be representative of the Hungarian population aged 18-65 by gender, age and region, and an e-sports survey, which will include gamers aged 16 and over.

The historical and developmental characteristics presented below shed light on why e-sports game publishers hold a leading role. Namely, the competition facilitated through e-sports software was made possible by these game publishers, who are economic corporations. While traditional sports development relied on associations as the primary unit,¹¹ the e-sports industry immediately began with economic corporations.

Indeed, the development of traditional sports and e-sports presents a fascinating contrast. While one of the world's most popular sports, like football, is significantly influenced by its governing body, such as FIFA (a sports association registered in Switzerland,¹² primarily subject to Swiss laws despite defining football rules and organizing competitions on an international level), the e-sports domain operates quite differently. In the realm of e-sports, sports organizations play a negligible role unless granted authority by video game software publishers or individuals who hold the rights to use the given software, i.e., the copyright holders.

The historical reason for that is that video games are subject to copyright protection. The intellectual products of computer program creation are safeguarded under the provisions of the Berne Convention, which in our country, Hungary, was promulgated by Decree No. 4 of 1975 on the announcement of the revised text of the Berne Convention of September 9, 1886, for the Protection of Literary and Artistic Works, revised in Paris on July 24, 1971.¹³ According to Article 2(1) of this decree, protection applies to "literary and artistic works", encompassing all creations of literature, science, and art, regardless of the manner or form of their creation.

This, and the following historical events led to the present intellectual background where intellectual works that we call software are also protected by copyright. As Elkin describes in his paper,¹⁴ in the 80s and 90s, for example, musicians did not have the possibility to sign contracts with every buyer of cassettes and CDs, and software developers did not have the chance to protect their easily duplicable product, but they still needed to protect their creations. That is why all copyrighted works were granted such strong protection. However, the problem is that this level of protection now gives the current copyright holders of software an unrealistically significant amount of power. It is important to note here that, as Fairfield aptly put it,¹⁵ copyright in the digital age has become a kind of code itself,

¹¹ Fejes, P., Sárközy T. – Szekeres, D. – Tóth, N.: *The legal regulation of Hungarian sport*; HVG -ORAC Lap-és Könyvkiadó Kft., Budapest 2019.

¹² Inside FIFA: *About FIFA*. <https://www.fifa.com/about-fifa>

¹³ Decree-Law No. 4 of 1975 promulgating the Berne Convention for the Protection of Literary and Artistic Works of 9 September 1886, Paris, revised on 24 July 1971.

¹⁴ Elkin-Koren, N.: *Governing Access to Users-Generated-Content: The Changing Nature of Private Ordering in Digital Networks*. Brousseau E. – Marzouki M. – Meadel C. (eds.), *Governance, Regulations and Powers of Internet*, Cambridge University Press, 2009

¹⁵ Fairfield, J.: *Virtual Property*, *Boston University Law Review*, *Indiana Legal Studies Research Paper*, Boston 2005. pp. 1075

like a computer code. The point of his analogy is that digital content protected by copyright is, in fact, protected by a permanent protection, independently of whether our devices are on or off. It is this protection which extends to video games and which gives publishers the power that is the subject of this study and which has eventually reached e-sport players too for two reasons: one is that, for example, according to the first cited source, a set of rules written for a World Cup does not always replace an EULA,¹⁶ on the other hand, the players' life paths have the same origin. They start as recreational players, and they play thousands of hours before they become a professional e-athlete. In traditional sports, amateur athletes around the world play under an institutional system, while in video games, the vast majority of players train in their own homes, and their legal relationship with their "sport", the video game, is governed by the EULAs.

An interesting aspect that led to the current situation, apart from what has been mentioned above, is the application of real-world regulations and norms to the virtual reality, driven by copyright perspectives. As a result, the copyright holders' control in the virtual realm extends beyond the protection typically afforded to intellectual creations in the real world. The ultimate goal of lawmakers is to provide protection for virtual intellectual assets, products, and creations. However, this protection becomes a license in the hands of the copyright holders, allowing them to impose obligations on videogame users. Though slightly biased, the following useful analogy illustrates the copyright perspective: when a poet writes a poem, in order to read it, there is no need to sign a contract with them, dictating behavioural requirements for the reader. In contrast, when using video games, such contracts, known as End-User License Agreements (EULAs), are required. Nowadays, every video game (and other) software use necessitates the acceptance of such a contract before proceeding. Historically it has a legitimate purpose to have those contracts built on copyright law, but the world has changed a lot and nowadays new life situations come to life, like e-sport, where such a big power held by one party (software developers, i.e., copyright holders) is causing unfair situations, at least, for the players who consider gaming as a future career goal.

III. The problem of virtual reality and reality

The author will now briefly present the theoretical background to the jurisprudence on the regulation of virtual reality and reality in order to gain a better understanding of why these contracts are the dominant ones in the relationship between video games and their users. This will help to understand why EULAs used by publishers may also regulate issues, such as consumer behaviour in virtual reality or the use of virtual goods in real life. Virtual realities and videogames have many similarities.

¹⁶ As it is written in the "Rocket League Championship Series - 2022-23 Season Official Rules" for example, the rules of a championship just add to the EULAs, but do not replace them.: „5.2 Each Player must follow the Rocket League End User License Agreement (“Rocket League EULA”) (<https://www.psyonix.com/eula/>). “These Rules add to, and do not replace, the Rocket League EULA.”

The laws that govern our social coexistence in "real life" also apply to our world in the digital space. The real world is not legally separated from virtual reality. The situations described below raise the possibility that the rules applied in the virtual world are not always satisfactory and that the legal regulation of these two worlds is a complex problem that is not yet clear.

Current examples of legal discrepancies between the virtual and the real world that exist despite the above statement:

The first example that explicitly complicates the boundaries of legal interpretation and the scope of our laws in relation to the physical space is constituted by the "Metaverse Harassment" cases. For example, several individuals have reported being victims of sexual harassment and even sexual violence on the virtual platform.¹⁷ Although these cases have not been criminalised by any state or grouping under international law, these few cases are representative of the increasingly blurred boundaries between virtual reality and "reality". More precisely, the boundaries do not blur, but rather, they intermittently exist and do not exist. For instance, the accusation of sexual harassment does not stop because this is "merely" a virtual world, while the copyright protection associated with the platform is fully operational and protects the publisher. Moreover, the services purchased by the player, whose only place of appearance is the virtual space, are regulated by the same regulators as if they were used in physical space (e.g. the spendable money).

Other cases that point to the uncertainty of these boundaries are those related to the game *Counter Strike: Global Offensive*, published by Valve. Players receive rewards based on their actions in the game. These rewards are awarded according to a "drop system".¹⁸ The most valuable things are the weapon skins, which can be transferred to another player together with the player's profile. The rarest skins, in some cases, are worth millions of dollars.¹⁹ These skins are also used for betting in *Counter Strike* e-sport matches.²⁰ These problems, which also affect youth gambling, but which affect the virtual world and "reality" at a legal level, have resulted in several court cases.²¹ It is important to quote, from the article cited, the part that perfectly illustrates the problem raised and exemplified: the parents of minor

¹⁷Soon, W.: A researcher's avatar was sexually assaulted on a metaverse platform owned by Meta, making her the latest victim of sexual abuse on Meta's platforms, watchdog says, *Insider*, 2022. <https://www.businessinsider.com/researcher-claims-her-avatar-was-raped-on-metas-metaverse-platform-2022-5> (07.20. 2023.)

¹⁸ Clement, A.: *CS:GO Weekly Drop System Explained*, The Global Gaming, 2022. <https://theglobalgaming.com/csgo/weekly-drop-system> (31.05.2023.)

¹⁹ Patterson, C.: *11 most expensive CS:GO skins in 2023: Knives, AK-47, AWP & more*, Dexerto, 2023, <https://www.dexerto.com/csgo/most-expensive-csgo-skins-1340162/> (31.05.2023.)

²⁰ Brustein J. – Novy-Williams, E.: *Virtual Weapons Are Turning Teen Gamers Into Serious Gamblers*; <https://www.bloomberg.com/features/2016-virtual-guns-counterstrike-gambling/> (31.05.2023.)

²¹ Wilde, T.: *Valve has beaten the last of a series of 2016 lawsuits over CS:GO weapon cases and skin gambling*; <https://www.pcgamer.com/final-claim-in-csgo-skin-gambling-lawsuit-dismissed-because-plaintiffs-never-actually-used-steam/> (07.20. 2023.)

children brought a lawsuit and the courts initially ignored the jurisdiction clause, which designated arbitration in the EUAL, the user contract that the minor children accepted online but the parents did not. Ultimately, the US courts dropped the case, but the conclusions to be drawn from the case law, in the authors' view, are as follows:

1. Currencies used in the real world are spent within the virtual reality.
2. The blending of the virtual and real world is observable through betting activities that have real-life impacts using virtual elements. (While you can purchase the virtual element, it cannot be used for betting on matches organized in the virtual game).
3. (Alleged or real) legal violations implemented with the elements of the video game's virtual world resulted in the demand for court application of laws applicable to real life.
4. The private legal relationship that had to be established with the game publisher (EULA) primarily determined the court's decision.
5. Generally, the law still associates virtual property rights with intellectual property rights. Even if there is theoretical recognition that virtual property is "different" from intellectual property in some way, there is no clear distinction between these two types. Consequently, the possessors of virtual rights are often terminated by copyright holders exercising intellectual property rights through the application of these EULAs, as also discussed by Fairfield, just using a different example²².

The purpose of this study is not to pass judgment on this international practice, but merely to demonstrate through these facts the strong position that publishers are in.

IV. The EULA as a general contractual term through the lens of the Hungarian law

The author will examine shortly the case of the Hungarian Civil Code regard to the journal place of publish.

The author will briefly examine the provisions of the Hungarian Civil Code with regard to the position of the publisher. ???

In the author's opinion, EULAs can be equated to general contract terms, which are regulated in Hungarian law by Act V of 2013 on the Civil Code. According to § 6:77 (1) of the Civil Code:

"A general contract term is a contract term which is predetermined unilaterally by the user for the purpose of concluding several contracts, without the involvement of the other party, and which has not been individually negotiated by the parties."

The terms "Terms of Service", "Terms and conditions" or "End-User License Agreement" are generally identical to the general terms and conditions of

²² Fairfield, 2005, pp. 1075

contracts as indicated in the Civil Code. This is because each set of terms and conditions constitutes a contract that defines the rights and obligations of the parties involved (in the case of this article, the publisher/distributor and the player/consumer). These contracts contain the general terms of use, the user rights and all other issues that should apply to the legal relationship between the player/consumer and the publisher/distributor when using the software, plus these terms are not negotiated individually by the parties, but are presented as a kind of *ultima ratio* to the player, who either signs them (more precisely, in English, they typically click on "I accept" or "I agree" which are from then on binding on them) or cannot start using the given videogame. The immediate question that arises concerning e-sports is whether an e-sports player who wishes to play with and compete in a game should get involved in an unfair consumer situation? The answer to this question is yes, as we will see later.

1.1. The Riot Games User Agreement²³

The focus of this paper will now turn to Riot Games²⁴, the publisher of the world's most popular e-sports game, League of Legends. There are two reasons for the analysis of the EULA used by this company: firstly, it is indeed the most popular e-sports title in the world (with 180 million players worldwide and 32 million people²⁵ playing the game every day, all of whom must have accepted this EULA²⁶), and secondly, there is a lot of literature on the game and the studio that publishes it²⁷, and all EULAs contain similar provisions. The specificity of EULAs can vary considerably from one videogame to another, as each game contains different provisions according to its needs. There are, however, some elements that are often present in many EULAs due to general legal and business needs, as indicated above, and for historical and legal development reasons. In general, these common provisions include terms relating to the scope of the licence, intellectual property

²³ Riot Games Terms of Services: *Riot legal entities* <https://www.riotgames.com/en/terms-of-service#id.xmfwp2obedji> (07.20. 2023.)

²⁴ Riot Games. <https://www.riotgames.com/en> (07.20.2023.)

²⁵ *League of Legends Player Count: These Are The Stats*, <https://rifffeed.gg/more/player-count-league-of-legends> (07.20. 2023.)

²⁶ One important question, which is really difficult to clarify and which the literature does not allow us to answer, is where the boundary between esports and gaming lies. Out of 180 million of LoL players, how many can be considered recreational and how many professional? What makes someone a professional? Is it enough to have internationally renowned achievements, or is the pursuit of material wealth necessary, or is the competitive spirit enough? This is difficult to answer, but the fact is that a career in video games and esports is a common thread and for many young people with career aspirations, LoL is the ticket to the professional leagues. And for these young people, the only way to play is to create the one-sided legal relationship analysed below.

²⁷ King, C.: Forcing Players to Walk the Plank: Why End User Licences Agreements Improperly Control Players, Rights regarding Microtransactions in Video Games, *William & Mary Law Review* 58, no. 4, 2017. pp. 1365-1402

rights, limitations of use, warranty and liability limitations, termination and arbitration provisions, and it is these provisions that may diminish the rights of e-sports users in the first place, or more precisely, place them in an unfair position. It needs to be mentioned that it is important to separate the esports player from any other average consumer who plays videogames as recreational activity. As it has been mentioned, that difference would be considerable in the light that esports usually is a career²⁸ goal, thus it must be distinguished legally. If we were to speak about football, there is a dividing line between a hobby and a professional player and it would be absurd to use the same rules relating to them. But this analogy is not precise enough because esports is not a sport, but an industry, and the above-mentioned regulations are quite different. In light of the rights and obligations of esports players, the examination focuses on the unrealistic regulations imposed by EULAs when comparing an esports player's career to that of a traditional athlete.

Riot Games has made publicly available the terms of use for its services,²⁹ (hereinafter referred to as: Riot EULA). The Riot EULA needs to be accepted by every League of Legends player and covers the following:

- a) account
- b) account termination
- c) limited license
- d) virtual goods, game currency and purchases
- e) fees & taxes
- f) unsolicited idea submission policy
- g) user rules
- h) user generated content
- i) monitoring & anti-cheat
- j) updates and modifications
- k) links
- l) notice and procedure for claims of copyright infringement
- m) warranty disclaimer
- n) indemnification
- o) limitation of liability
- p) governing law
- q) dispute resolution
- r) additional terms applicable to riot services
- s) riot legal entities
- t) miscellaneous

The EULA states in the second subparagraph of the first paragraph that:
"When you click to purchase, earn or are gifted Virtual Content, you only get a license to access Virtual Content. You have no ownership in any of the Virtual Content you unlock

²⁸ Bányai et al., 2020.

²⁹ Riot Games Terms of Services. <https://www.riotgames.com/en/terms-of-service>, (07.20. 2023.)

and you can't transfer it to someone else. Virtual Content has no monetary value, is generally game specific and you can't redeem Virtual Content for any type of "real world" money."

So, among its first provisions, Riot Games makes it clear that virtual goods and other content are its property and have no real value. (Many gamers would argue with this, just as on the black market, countless accounts are exchanged precisely so that players can enjoy these goods. The popular League of Legends account marketplace is a good example.³⁰ In fact, accounts are also traded on this website so that one player's high ranking in the game can be taken over by another player so as to be drawn against a more successful opponent, and also for glory. So, the virtual result itself has a market value, despite the EULA, not just the virtual goods). So, an esports player can actually buy a profile for themselves, allowing them to practise and compete in a higher category. In the case of traditional sports, it would be unimaginable for someone to play in a higher division due to an illegal transaction, but in the world of esports, not only is it possible, but it is also quite common. Obviously, it is not regulated perfectly. It is interesting to think about that method as "electronic doping in the esports industry".

When analysing the text of the EULA, it is striking that, although the document creates a serious legal obligation for the user (consumer) if they accept the contract as binding on them (otherwise they are excluded from using the game software), it tries to guide the player through the maze of rights and obligations in a simple and comprehensible way. In practice, the Riot EULA is like a FAQ (Frequently Asked Questions) section on a website, which is often used to help users find their way around.

1.2. The Riot EULA point 1.

"You'll need a Riot Games account to access many of our services. To create an account and use the Riot Services, you must: (i) be an adult; (ii) be an emancipated minor; or (iii) have valid parent or legal guardian consent to be bound by these Terms."

Thus, the Riot EULA makes the possibility of accepting the contract conditional on full capacity to act in the general sense. Nevertheless, practice shows that a large number of underage players use the software and all the services that can be linked to the user account.

1.3. Riot EULA point 1.5

1.5.: *"Can I share or sell my account or login credentials? (No.)"* Under this question is the detailed information that sharing or transferring the user account is prohibited, that it is also prohibited to allow another person to access the user account, and it literally

³⁰ EB24: *League Of Legends Accounts*. Available at: https://eloboost24.eu/marketplace?gclid=CjwKCAjwsvujBhAXEiwA_UXnACwMBIBB3lL0tj3O-1Sqclq_O_DO8dskxdDS3TwfjVphjXT6GEBnuhoCpygQAvD_BwE (07.20. 2023.)

notes among the obligations in the document that the user must keep the information related to the user account, including e.g. the password, confidential. In addition, the user must notify Riot Games Studios immediately if any security problem arises with their account. This is necessary because the Riot EULA states that the user is liable for any loss, including theft or any misappropriation of virtual property that occurs because we have not in fact fulfilled our contractual obligations relating to the user accounts that we agreed to when we launched League of Legends. This is particularly true in cases where any hacking of our account occurs as a result of us sharing our access data with any third party, contrary to the Riot EULA.

The analysis of this section of the Riot EULA is linked to the information in section 3.1 of the EULA and can be used to extract information about the ownership of the user account. The Riot EULA here explicitly provides for the rights of use of the user account: "*We grant you a limited, non-exclusive, non-transferable, revocable license to use and enjoy the Riot Services (and any Virtual Content) for your individual, non-commercial, entertainment purposes only and expressly conditioned upon your compliance with these Terms.*"

So, players get a licence and not ownership. Thus, the private law relationship fully protects the publishers (or distributors) in relation to their user account. Moreover, as the author will point out in his later analysis, these rules are far from being limited to video games, but all goods in the virtual world are also currently protected by the private property regime³¹. Elkin and Korean argue that this provides adequate protection for users, and Fairfield, in a study also intended for use by the US judiciary³², questions the undoubtedly international practice whereby the overarching protection of intellectual property and the private contracts based on this protection constitute the real binding force between the video game publisher and the consumer, the e-sports player. Especially the esports player faces a questionable legal situation, for example, when they are banned from a game based on such a contract, as illustrated in the cited example below. In this example, the author presents a brief legal case while analysing the Riot EULA, and examining the impact of another similar EULA to reinforce the conclusion that can be drawn from the chapter.

1.4. Case related to Blizzard's EULA

The case of Hearthstone player Ng "Blitzchung" Wai Chung gives an insight into the international politics that affects the world of e-sports³³. At the end of the post-

³¹ Niva Elkin-Koren, 2009.

³² Fairfield, 2005, p. 1075

³³ Leroux-Parra, M.: The Implications of the Company Behind Riot Games, *Harvard International Review*, <https://hir.harvard.edu/esports-part-4-developer-control-the-implications-of-the-company-behind-riot-games/> (07.20. 2023).

match interview at the Hearthstone Grandmasters³⁴ tournament, Blitzchung took off his Hong Kong protest mask³⁵ and shouted "Free Hong Kong! The revolution of our time!" In response, Activision Blizzard, the developer of the popular online deck-building card game, gave Blitzchung a one-year ban, effective immediately, effectively kicking him out of the Grandmasters tournament and denying him any winnings he might have earned during that time. They also terminated the contracts of the two interviewers involved in the incident for apparently encouraging Blitzchung's statement. Blizzard justified its surprisingly severe sanctions by saying that it wanted to avoid what it considered to be a realistic risk that China would retaliate by making its dominance in the Chinese market impossible and causing a loss of revenue for the publisher. Indeed, according to several analyses, including the Harvard International Review, cited here several times, China is having such a devastating impact on e-sports that the major e-sports companies are clearly aware that if they do not comply with its demands, they could be shut out of the Chinese market. Even athletes living outside of China are not allowed to comment on sensitive issues, such as the Hong Kong protests, which are known around the world. It can be observed that the player's ban is due to pressure from the Chinese government through public regulators, of course, this has also happened with the American men's basketball league, the NBA³⁶.

How fair is this, and should it be like this? How morally appropriate is it to exclude a young man who is perceived by public opinion to be engaged in an activity so similar to sport from a competition he has successfully competed in because of his political views? It is important to emphasize that this exclusion is based on the EULA itself, which the player was required to accept, or else they would not have been able to start playing in the first place. Should not, for example, the rules of fair play, as internationally understood and accepted, apply? Whose rules should apply in the first place, and who would have the right to intervene in this matter (if it were not for the EULAs)? International organisations do not have the right, no one has the right, only the copyright holders, in this case, Tencent. Another question is: if we consider e-sports as a sport, is it appropriate for a single country to have the lobbying power to simply ban the Cristiano Ronaldos of the e-sports world from

³⁴ Blizzard Entertainment: *Hearthstone News*. Available at: <https://playhearthstone.com/en-us/esports/standings/> (07.20. 2023.)

³⁵ Weekly World Economy: "An unprecedented wave of protests swept Hong Kong after the local legislature attempted to facilitate the extradition of fugitives to China in spring 2019. Although the law has long since been repealed, the demonstrations escalated into riots over the summer. Violence flared up again in the autumn, with police using live ammunition." [Translate from Hungarian] <https://hvg.hu/cs/hongkongi%20r%C3%BCntet%C3%A9sek> (07.20. 2023.)

³⁶ Leroux-Parra, M.: The Implications of the Company Behind Riot Games, *Harvard International Review*, <https://hir.harvard.edu/esports-part-4-developer-control-the-implications-of-the-company-behind-riot-games/> (07.20. 2023.)

competitions and ruin their careers overnight? Legally, there does not seem to be any wrongdoing, yet ethically, morally, in terms of human decency and humanity, based on the conventional values of sport (such as fair play), there are countless wrongdoings.

Thus, it is clear from the ethical and legal analysis of the subject matter that e-sport is far from being properly understood, causing moral and legal concerns and allowing for situations of misunderstanding to appear on a daily basis in social life that have a questionable moral and legal status. Indeed, their legal status is ultimately not questionable, since EULAs, such as the one under discussion in this section, create a legal relationship with the above characteristics, which is in every sense a legitimate relationship.

1.5. Riot EULA point 2.

Moving on to the Riot EULA, if we look at section 2, which covers the options to permanently delete a user account, we find further unilateral provisions. The first of these is the case of how a player can terminate their own account (which any user has the right to do at any time). Among these cases, the following reasons are listed in section 2.1.2:

1. *"you have breached any part of these Terms (including the User Rules);*
2. *doing so would be in the best interests of our community or the Riot Services or is required for upholding a third party's rights;*
3. *we have stopped offering the Riot Services in your region (although we'll normally post advance notice on our website, app or game if we plan to stop offering a material core feature of a game or all of the Riot Services in your region);*
4. *you have failed to pay any fees you owe us (except in cases of our gross negligence or wilful misconduct) or we have to refund someone due to unauthorised use of a payment made from your account; or*
5. *you have (or we have reasonable grounds for suspecting that you have) made unauthorized use of someone else's payment info."*

In section 2.1.2, there is already an elastic clause³⁷ where the Riot EULA expressly states that any user account may be deleted at any time if the account or its user engages in any activity that is not in the best interest of the Riot Games Services or the community using the Riot Games Services. Such a provision would obviously provide Riot Games with a large and unilateral margin for action. In effect, they have granted themselves the right to exclude, at any time, any player they see fit from the pool of players who may use their services. In the author's view, the provision is an excellent example of the earlier thesis that there is a monopoly of eSports-enabling game publishers in the market. So, it is entirely up to the intellectual property holder to decide (at least in these two cases certainly) who and to what extent and in what way can make use of the user accounts it provides

³⁷ Fejes et al., 2019.

and which cannot be legally used without the games. The reason why it is essential to consider, examine and, not least, evaluate this kind of legal position is that in the debate about whether e-sports will ever become a sport, such a strong legal position can undoubtedly be decisive (as the above case demonstrates that it is decisive). In further analysis of the general contractual terms and conditions, the author will also highlight the common and dominant legal situation in private law that exists between video game publishers and players and users of any kind. Now, if we examine this phenomenon called esports, which, as mentioned earlier in the study, has already affected the lives of 700 million people by 2023, we will find the legitimacy of the chapter's title, 'Regulatory Wild West,' when we scrutinize the terms of use and see that the majority of video game publishers hold this right, namely the unlimited power to determine, at any time and under any circumstances who can access their software or any other services they provide. Essentially, in this analogy, the game publishers become rulers of life and death when considering the use of the software as life. This immensely strong legal position, according to the author's standpoint, has an impact on the future of e-sports and influences the aspirations of players and e-sports organizations, since the publisher can abruptly terminate an esports player's career without any reason or obligation to provide an explanation.

1.6. Riot EULA point 2.1

The Riot EULA takes into account the consequences of unilaterally deleting a user's account as described in section 2.1, e:

- a) *you will not be entitled to any refund and we will not be liable to you; and*
- b) *we also reserve the right to terminate any other account you have created and your access to the Riot Services (again, without refund or liability).*

The legal connection between point 2 and point 2.1 is that if Riot Games deletes an account under the above "elastic clause", the user cannot claim any damages from Riot Games Studios. An e-athlete's career could easily depend on these accounts, as they could lose the opportunity to practice³⁸.

The last paragraph of section 2.3 underlines the above: *"You understand and agree that using the Riot Services comes with the risk that your account may be terminated or suspended in accordance with these Terms and that, whenever you use the Riot Services, you'll bear this risk in mind and always conduct yourself appropriately."*

The legal uncertainty is not due to a lack of information, but to the unilateral application of contractual terms that go beyond the limits of Riot Games' terms of use, extending to issues that do not necessarily originate from the power derived from the copyright position that underlies the Terms and Conditions. Indeed, the

³⁸ If an e-athlete loses their account in, for example, League of Legends published by Riot Games, they will have to build a new character pool and start from the level of the new players in the so-called ranked system. To use a sports theory analogy, a football player in the NBI has to play in NB3 again.

expectation of proper behaviour, if we refer back to the condition in point 2.1.2, which states that Riot Games can terminate our account also where it would serve the interests of the community or Riot Services. It is really difficult to define the form of behaviour that could not potentially jeopardize the interests of Riot Games Studios or its community, thus it expects the user to demonstrate a behaviour the boundaries of which are not entirely clear.

Possible consequences of deleting a user account under the Riot EULA for an e-athlete

In the career of an e-sports League of Legends player, a new account can affect their training opportunities, comfort, but it can also mean the loss of experience points they have previously gained, as well as their characters, etc., but the following problems can all arise:

- a) Beginner level: when creating a new account, the e-sports player is forced to play with lower-level players and it takes a long time to get to the same level due to different limits.
- b) There is a delay in the ranking, as mentioned above, so it is possible that over a long period of time an e-sports player will play with players who cannot represent his level, for example, and thus lose valuable time in training, which will not be efficient enough for the "professional" level.
- c) Limited skill points: with the new account, the player must regain all his skill points. As mentioned in the analysis of the Riot EULA, these skill points are used to buy upgrades or skins, for example, so if you do not have these points, you will not be able to use the skills that are necessary for professional play and that you were used to before your account was deleted.
- d) Unlocking characters: you will not be able to play with all characters, so you may not be able to play with the character you have used and practiced very effectively - typically for hundreds or even thousands of hours - unless you re-purchase it or acquire it through your performance in the game).
- e) Loss of contact capital: all contacts, friends and teammates made while using the account will be deleted. Thus, you may have to relearn strategic and tactical game mechanics with other e-athletes.

Overall, creating a new user account can put an e-athlete in a difficult situation, especially if it is deleted at an important stage in their career. In the author's view, it would be important to build guarantees into such and similar contracts to protect e-sport players.

1.7. Riot EULA: "Legal Jibber Jabber"

In paragraph 7 of the online document called Legal Jibber Jabber, Riot Games states that it is free to use any creative activity of players, and in the document Riot Games encourages players to produce creative content.

"Virtual goods in-game currency and in-game purchases", this is the title of section 4 of the Riot EULA and section 4.1 sets out what constitutes virtual content: heroes,

the appearances of heroes, the behaviours of heroes that can be unlocked, etc. Based on the above mentioned, whatever content the player creates will never be theirs, but they will be encouraged to create it.

1.8. Riot EULA point 4.2

According to section 4.2, there are three ways to access virtual content:

1. *purchasing it (e.g., with a credit card);*
2. *earning it (e.g., by completing game missions or tasks); or*
3. *receiving it (e.g., from another player as a gift or using crafting functionality like Hextech®).*

As mentioned above, user accounts change hands frequently, so it is worth pointing out that although Riot Games' contractual provisions are far from always achieving their objectives, the situations that arise in the use of games and user accounts can create a difficult legal situation. It is possible that a player may ultimately sell his account on the basis of his work (Riot EULA, section 4.2(b)).

1.9. Riot EULA point 4.3

The Riot EULA specifies in point 4.3 who owns the Redeemable Virtual Content. Specifically, the EULA states that no player has any property rights or other ownership interests in any virtual goods acquired or acquirable in the game. So, players do not own anything as a result of using the virtual software. Of course, based on the previous provisions, it is not difficult to conclude that the use of software can provide no additional rights under any circumstances for the players, but from an ethical point of view, it is worth examining the situation: players can spend up to 8-10 hours a day with the game League of Legends, so it is not uncommon for a player to log thousands of hours in the game. In fact, on average, according to publicly verifiable statistics, a casual player spends approximately 832 hours, or 35 full days playing, for example, with League of Legends³⁹. From a product sales point of view, the fact that someone spends 35 days with our product is undoubtedly a relevant factor, since in-game purchases are a significant source of revenue and an economic interest is attached to them.

Hence, one of the paramount characteristics of the private legal relationship is that irrespective of the player's accomplishments, time devoted, and energy expended, they cannot, under any given circumstances, lay any legal claim to any virtual commodity. While this scenario is not an anomaly in the realm of digital products, considering that all such products are utilized under user contracts and general terms and conditions of varying types, it undoubtedly substantiates the

³⁹Wiki E-sports guides: *How Much Time I've Spent on League of Legends | The How-To Guide* <https://www.esports.net/wiki/guides/how-much-time-i-spent-on-league-of-legends/> (07.20. 2023.)

assertion that the legal standing of game publishers remains steadfast and unassailable.

1.10. Riot EULA point 4.4

"Notwithstanding anything to the contrary in these Terms, you acknowledge and agree that you shall have no ownership or other property interest in your account, and that all rights in and to your account are and shall forever be owned by and inure to the benefit of Riot Games."

In the case of an e-sports player, for example, if we accept that an e-sports player is playing for his or her own interests, for career and profit, then no rights will ever, under any circumstances, arise from the game that would serve his or her interests. It is difficult to determine exactly what this means and whether it extends to a career, but it is certain that this career can be terminated at any time by Riot Games, and thus the suspicion arises. In this case, it cannot be an untrue statement that the publishers also control the careers of e-sports players.

There are clear and marginal boundaries within which, as a classic private and recreational user, we can use all of Riot Games' intellectual property as private individuals. Understandably, the limits go well beyond those for any other physical product, and full compliance with the consumer obligations associated with digital purchases undoubtedly requires a conscious attitude and even a more in-depth knowledge. By setting out these facts, the author simply sought to highlight even more the difference, which could be described as huge in legal terms, between a sports game such as football and a game software. Football or ice hockey (and I could mention almost any sport here) are not intellectual products, and even if they had individual originality, there is no one from whom we would need to ask permission to play them, because there is no one who has the right to grant such permission; it is conceptually impossible.

1.11. Riot EULA point 15.1

In the light of the following provisions, an e-sports user would not be entitled to any compensation even if they were to win a lawsuit, as Riot Games' liability only covers the amount of money users have spent on their services in the last six months.

"To the extent permitted by law, our total liability to you (whether for breach of this contract, negligence or for any other reason whatever) for any loss, harm or damage suffered by you in connection with your downloading, use and/or access of the Riot Services is limited to the total amounts paid by you to Riot during the six (6) months immediately prior to the time your cause of action first arose."

In some cases, therefore, an e-athlete's tool for achieving their life goal or career might be the game League of Legends, and according to the aforementioned set of conditions, they are entirely at the mercy of the decisions made by Riot Games Studios. As the legal case and literature examined show, the provisions based on the principles found in the Berne Convention, which represent total protection of intellectual property rights, are firstly outdated since they are incapable of adequately

responding to new life situations created by digital services. Secondly, the document extends beyond the traditional framework of intellectual property and imposes unrealistic rules on players, citing the protection of intellectual property (e.g., behaviour demonstrated for the benefit of the community and its qualification by Riot), which overstep the realistic power of the software copyright holder.

V. CONCLUSIONS

In light of the above provisions, publishers are in a stronger legal position with respect to e-athletes, which stems from the EULAs, as the above example demonstrates. Within this stronger legal position, for instance, Riot Games can unilaterally terminate a gamer, i.e. a future e-athlete's access to a particular video game without any justification or reason. In some cases, there is no legal distinction between an e-athlete and a consumer of video games, so the fact that one uses software for entertainment purposes and another for career and income generation is not differentiated, hence the e-athlete, sometimes as a simple consumer, can usually advocate for their career. This study serves merely the purpose of fact-finding, but fundamentally, it can be stated that a solution might be to define the terms "recreational and entertainment-oriented video gamer" and "e-athlete". The aim of the study is to demonstrate the vulnerability of a group of players who are at a point in their esports careers where they are still covered by classic EULAs, rather than the B2B contracts publishers may have with so-called professional e-athletes. Here it should be noted - as the study cited in this article shows - that the content of EULAs is not always invalidated by the additional B2B contract.

DIPLOMATIC AGENTS’ PRIVILEGES AND IMMUNITIES

Lama Allan Abu Samra

Doctoral School of Law, University of Pécs

Corresponding address: abusamra.lama@ajk.pte.hu

DOI: [10.47272/KIKPhD.2023.1.3](https://doi.org/10.47272/KIKPhD.2023.1.3)

ABSTRACT

This research examines the extent of diplomatic immunity, specifically in cases where a diplomat commits a criminal offense. This situation raises concerns as it contradicts the fundamental principles upon which diplomatic relations between countries are established, namely, the promotion of economic, social, and cultural ties. The occurrence of such crimes committed by a diplomatic agent undermines the very purpose of fostering these relations. This issue necessitates an investigation into the fundamental characteristics and attributes of diplomatic immunity. It has been observed in global conventions and customary international law that states generally do not relinquish the immunity of their diplomatic representatives, unless the diplomat engages in a non-task-related criminal act, thereby permitting prosecution within the host state's jurisdiction.

40

KEYWORDS

International public law, diplomatic relations, diplomatic agents.

I. Introduction

To begin with, the provisions contained in the Vienna Convention on Diplomatic Relations clearly outline the steps involved in establishing diplomatic missions. The convention offers states the option, if they so choose, to establish diplomatic missions to one another. The convention then requires the host nation to make it easier for missions to relocate there. The agreement is important because without its rules, establishing diplomatic relations would be unregulated and ungoverned. The convention is essential because it safeguards the host state's authority to declare certain staff members *persona non grata* and lays down the conditions for the termination of diplomatic ties between states. This is significant because it allows for the termination of diplomatic ties between governments to be done amicably and without escalating existing tensions. The recall of the Kenyan ambassador to Somalia in 2019 following a diplomatic conflict over the two states' shared maritime

border serves as an illustration of when the provision on severance of diplomatic ties, which also implies the recall of diplomatic agents, is appropriate. The protocol also ensures the security of diplomatic cargo and facilities. This is important since it restricts the host state's potential for harassment. According to the convention, the sending state must give its permission before the host state may enter a diplomatic post. This safeguards diplomatic protocol and ensures the security of important state information when it is being transported within and outside of the mission. Additionally, the treaty defends and ensures channels of contact between diplomatic missions and the sending governments. The convention states that the receiving state must ensure the development of all communication channels required for diplomatic missions, including satellite communication. This is significant because it upholds the convention and permits the effective maintenance of diplomatic relations, which depends heavily on communication between the sending state and its mission.¹

II. Personal Inviolability

Diplomatic privileges and immunities are founded on long-standing custom. They are crucial to the management of relations between independent sovereign states, because they allow ambassadors and their staff to act independently of any local pressures in negotiations, to represent a foreign state while being protected from attack or harassment, and to speak freely to their own governments. Such privileges and immunities are supplied on the principle of reciprocity, which has shown to be the best assurance possible that the laws would be followed. Any government that denies privileges or immunities to a diplomat on its soil is aware that doing so puts it at risk for both the collective protest of the corps diplomatique in its own capital and retaliation against its own representative from the government whose diplomat it has insulted.²

Article 29 of the Vienna Convention presently ensures the safeguarding of the inviolability of diplomatic agents on a personal level. In a similar way to the concept of mission premises being inviolable, this notion can be understood from

¹ Diplomacy Network, The Role Played by the Vienna Convention on Diplomatic Privileges and Immunities in Diplomatic Practice (2023). <https://diplomacynetwork.com/the-role-played-by-the-vienna-convention-on-diplomatic-privileges-and-immunities-in-diplomatic-practice/> (2023.08.20.)

² Gore-Booth, L.: Satow's Guide To Diplomatic Practice. *Verfassung in Recht Und Übersee*, 12(3), 1979. pp. 274–275. <https://doi.org/10.5771/0506-7286-1979-3-274>

two perspectives. Firstly, it is important to note the existence of immunity shielding them from any legal action by law enforcement officers of the receiving state. The individual in question cannot be subjected to arrest or detention. In the event that a diplomat is under suspicion of committing an offense, it is possible that they may receive an invitation to accompany a police officer to a police station for the purpose of verifying their identity. However, it is important to note that the diplomat cannot be subjected to arrest or any form of coercion in order to comply with this request. The second aspect, which presents challenges in terms of interpretation, pertains to the unique responsibility of safeguarding: The host state is obligated to treat the individual with appropriate regard and must undertake all necessary measures to prevent any form of assault on their physical well-being, personal liberty, or inherent worth.³

Clearly of a different scale, a number of prominent ambassadors were abducted in the late 1960s and early 1970s. To capture the head of mission of an embassy, there was no need to storm and destroy the building. The objective of a mass demonstration might be to express a natural or induced national feeling, whereas the motives behind the abductions of specific ambassadors were far more cold-blooded and deliberate. Nearly always, the goal was to pressure a government into making a specific concession under the threat that, if the concession was withheld, a person would die and the government would be held accountable both publicly and in the eyes of the nation the victim represented. The US applied to the Court after Iranian terrorists occupied its Embassy in Tehran on November 4, 1979, and kidnapped its diplomatic and consular staff. On the United States' request for provisional measures, the Court held that there was no more fundamental prerequisite for relations between States than the inviolability of the premises of embassies and indicated provisional measures for restoring the Embassy premises to the United States and releasing the hostages. In its Judgment of 24 May 1980, the Court found that Iran had violated and was still violating obligations owed by it to the United States under conventions in force between the two countries and rules of general international law, that this violation engaged its responsibility, and that the Iranian Government was bound to secure the staff's immediate release. The Court reiterated the importance of international law governing diplomatic and consular interactions. It noted that while militants' actions on November 4, 1979, could not be directly attributed to the Iranian State due to a lack of information, the

³ Ibid.

State had done nothing to prevent the attack, stop it short, or force the militants to leave and release the hostages. The Court found that after 4 November 1979, certain Iranian State organs approved the acts complained of and decided to perpetuate them, turning them into Iranian State acts. Despite the absence of the Iranian Government and after rejecting Iran's two communications arguing that the Court could not and should not hear the matter, the Court rendered judgment. By Order of 12 May 1981, the matter was discontinued and removed from the List, therefore the Court did not have to rule on reparation for the US Government's injury.

The anticipated transgressions primarily encompass acts of homicide, abduction, assaults on individuals, violent assaults on both public and private properties, as well as any acts of intimidation or endeavors to perpetrate any of the aforementioned transgressions.⁴ The sending and receiving states must agree on the 'necessary procedures' to protect diplomats and other inviolable individuals. The Vienna Convention's negotiators inserted "appropriate" to clarify that the receiving state's obligations are limited. In major capitals, several thousand diplomats, their families, and the embassies' administrative and technical staffs and their families are entitled to inviolability. It would be impossible to provide special police protection for each of them. However, if there is proof of a threat to a diplomat's safety, such as a mob attack or a planned kidnapping, the sending state can demand that the receiving state provide exceptional protection, such as an armed guard. In cooperation with the receiving state, a wealthy sending state may safeguard vulnerable diplomats. The receiving state's gun and violence regulations apply to sending state bodyguards. The receiving state's 'necessary procedures' to defend personal inviolability do not entail submitting to kidnappers' demands after a diplomatic kidnapping.⁵

On August 28, 1968, in Guatemala City, the first attempted kidnapping shocked the globe. When his official automobile was halted in a downtown roadway, American Ambassador John C. Mein was returning to his office from lunch at the Embassy residence. Mr. Mein leaped out and ran when he saw several young people in fatigue uniforms approaching the automobile and was shot dead. Fuerzas Armadas Rebleeds stated the next day that he was killed "while resisting political kidnapping." Seven months later, on 2 March 1969, the Federal German

⁴ Ibid.

⁵ Gore-Booth, 1979.

Ambassador, Count Karl von Spreti, was kidnapped by the same organization and compelled to release seventeen political prisoners. While the diplomatic corps was negotiating with the Guatemalan government and the German government was pressing for release on the conditions suggested, the price was upped to twenty-five detainees and 700,000 US dollars, which the Germans volunteered to pay. The Guatemalan government argued that the executive order could not overturn court verdicts for some detainees. The kidnappers' deadline passed and Count von Spreti's body was found with a bullet wound in the temple on 5 April.⁶ The protection of diplomatic agents and their premises is established by customary international law, as evidenced by the provisions outlined in the 1961 Vienna Convention on Diplomatic Relations. The state that is the recipient of diplomatic missions bears a distinct responsibility to actively prevent any acts of aggression against the personal well-being, liberty, and honor of diplomats, as well as to ensure the protection of diplomatic premises. International cooperation plays a crucial role in ensuring the prevention and punishment of offenses committed against diplomats. Considering this objective, there has been a growing recognition of the need for an international convention, similar to those addressing the hijacking and sabotage of aircraft, that focuses on establishing legal mechanisms to prevent and penalize acts of aggression against diplomats.⁷

II. Immunity from Jurisdiction

Jurisdictional immunity refers to the legal principle that individuals who possess this immunity are exempt from being summoned before courts for any unlawful acts or offenses committed in the host country while serving in a permanent diplomatic mission. The immunity is primarily procedural in nature, although it is not limited to this aspect alone. According to the well-known ruling in the seminal case of *Dickinson v. Del Solar*, it is important to note that diplomatic privilege does not confer immunity from legal accountability, but rather grants exemption from the jurisdiction of the host country. Therefore, the diplomatic agent's jurisdictional immunity entails that, when a motion is made on behalf of the individual in question, a court in the receiving State will declare itself lacking the authority to adjudicate on the substantive aspects of a legal proceeding initiated

⁶ *Ibid.*

⁷ *Ibid.*

against said individual. Jurisdictional immunity encompasses all forms of jurisdiction, including criminal, civil, and administrative.⁸

The diplomatic agent's immunity from criminal jurisdiction entails that they are exempt from being summoned before the criminal courts of the host State for any unlawful acts or offenses committed in that State while carrying out their diplomatic mission. Criminal jurisdiction encompasses the legal processes involved in prosecuting and penalizing unlawful acts or offenses. According to C. Hurst, it is important to note that being immune from a country's criminal jurisdiction does not automatically guarantee complete immunity from being subjected to constraint by local authorities.⁹

The range of offenses that can be taken into consideration is extensive. The primary category of offenses involving diplomats encompasses various transgressions, including but not limited to instances of driving under the influence and negligence, violations related to parking, and possession of illicit substances. However, there have also been reported occurrences of more severe crimes such as rape, assault, and robbery.

In the early hours of Friday, February 13, 1987, an automobile operated by Kiatro O. Abisinio, the Ambassador Extraordinary and Plenipotentiary of Papua New Guinea to the United States, collided with three stationary vehicles and a vehicle halted at a stop sign on Wisconsin Avenue in the northwestern region of Washington, D.C. Ambassador Abisinio was transported to Georgetown University Hospital in a state of unconsciousness, subsequently experiencing a rapid recovery. During his hospitalization, he was formally accused by the District of Columbia police of "negligently operating a motor vehicle by failing to exercise proper care and attention while driving." According to the police report, it was indicated that the individual in question exhibited clear signs of intoxication. However, it is noteworthy that no impartial assessment or examination was conducted by the authorities, as a gesture of deference towards his diplomatic immunity. Following the occurrence of the accident, Ambassador Abisinio was

⁸ Przetacznik, F.: The History of the Jurisdictional Immunity of the Diplomatic Agents in English Law. *Anglo-American Law Review*, 7(4), 1978, pp. 348-395. <https://doi.org/10.1177/147377957800700402>

⁹ Ibid.

promptly summoned back to his home country in accordance with the established diplomatic protocol.¹⁰

The inclusion of personal character within the scope of ordinary diplomatic immunity from jurisdiction can be considered an integral component of positive international law. The personal exemption, nevertheless, ceases to exist upon the conclusion of the duties of the diplomatic agent, either upon their departure from the host country to which they are accredited or, if they choose to remain after a reasonable duration has transpired. At this critical juncture, when diplomatic immunity *ratione personae* cease to exist entirely, diplomatic immunity *ratione materiae* emerges as a prominent factor. The aforementioned type of immunity is limited in its scope to official actions carried out in the fulfillment of diplomatic responsibilities, yet it remains in effect indefinitely.¹¹ Papua New Guinea's Ambassador Extraordinary and Plenipotentiary to the United States, Kiatro O. Abisinio, hit three parked automobiles and a car halted at a stop sign on Wisconsin Avenue in northwest Washington, D.C., shortly after midnight on February 13, 1987. Ambassador Abisinio went to Georgetown University Hospital in a coma and recovered fast. While hospitalized, D.C. police accused him of "failing to pay full time and attention to driving." The police reported that he was "obviously drunk," but due to his diplomatic immunity, no objective test was carried out. As per diplomatic etiquette, Ambassador Abisinio was recalled by his country following the accident. The accident wounded two Americans. ABC Radio News desk assistant Stephen E. Hagan, 26, was gravely hurt. Martha Clement, Mr. Hagan's 22-year-old companion, was hospitalized but discharged the next day. Both Americans sued the Embassy of Papua New Guinea's insurance carrier. In line with the recent *Madoo v. Globe American Casualty Co.*⁸ ruling, Ambassador Abisinio filed suit before losing his diplomatic accreditation.

The Department of State's Office of Foreign Missions referred the incident to the U.S. Attorney for the District of Columbia, Joseph DiGenova, for investigation and possible criminal prosecution hours after the tragedy. The ambassador was indicted in April.¹⁰ This is the first time the US or any other nation has tried an ambassador after his or her accreditation has expired for an act that happened while accredited. The Abisinio issue and the Department of State's effort

¹⁰ Larschan, B: The Abisinio Affair: A Restrictive Theory of Diplomatic Immunity, *Columbia Journal of Transnational Law*, 26/1988, pp. 283-285.

¹¹ Dinstein, Y.: Diplomatic Immunity from Jurisdiction *Ratione Materiae*, *The International and Comparative Law Quarterly*, 15(1), 1966, pp. 76–89. <https://doi.org/10.1093/iclqaj/15.1.76>

to establish a restrictive conception of diplomatic immunity have raised questions about a receiving State's duties under international law.¹²

Diplomatic immunity is applied to domestic employees' compensation claims under Article 31.1(c). However, mission members and their families can work outside the mission or provide paid professional services. Thus, the spouse of a mission member who works as a doctor, teacher, or administrator in the receiving State may be sued.

The obvious immunity exception for such activities has removed an essential barrier to spouses and other family members of diplomats working independently in the receiving State in many States. Some States have agreements stating the absence of immunity, or a specific guarantee may be a condition of allowing a spouse to work, however, Parties to the Vienna Convention do not need such a safeguard.¹³

Regarding the matter of exemption from jurisdiction, it is applicable, as stated by the research, throughout the duration of the diplomatic office, encompassing both official and private actions. The central argument is that while foreign diplomats are subject to local law in relation to private acts, their immunity is limited to the "exercise of jurisdiction." However, when it comes to official acts, their immunity extends to both the jurisdiction and the law of the receiving State.¹⁴ Diplomatic immunity, whether based on personal or functional grounds, is primarily manifested in an exemption from legal proceedings. The distinction between the two types of immunity is characterized by the temporary nature of the former, which ceases upon the completion of the assignment, while the latter persists beyond that timeframe. However, there is no discernible differentiation in their association with regional legislation. The aforementioned conclusion aligns with both the literal interpretation and underlying principles of Article 39 (2) of the Vienna Convention. Furthermore, it adheres to the overarching principle articulated in Article 41 (1), which stipulates that individuals who benefit from privileges and immunities have an obligation to uphold the laws and regulations of the host country, while still preserving their own privileges and immunities.¹⁵ A high-ranking Afghan

¹² Larschan, 1988.

¹³ Denza, E.: Diplomatic Law: Commentary On The Vienna Convention On Diplomatic Relations, *European Journal of International Law*, 20(4), 1966, pp. 1286–1288. <https://doi.org/10.1093/ejil/chp082>

¹⁴ Dinstitien, 1966.

¹⁵ Ibid.

diplomatic official, enroute to purchase an air-conditioning unit from a Queens-based appliance store, collided his vehicle with that of a woman during a disagreement pertaining to a parking spot. The female individual was positioned adjacent to the edge of the road, reserving a parking area for her male companion, who was maneuvering his vehicle in reverse to occupy said space. Following the disclosure of his identity as an Afghan diplomat, the diplomat firmly asserted his request for the woman to provide him with personal space. Subsequently, he proceeded to verbally offend her and intentionally collided his vehicle with hers.¹⁶ There are two questions that arise for a diplomatic agent seeking to traverse a third state while enroute to or from the state to which they have been assigned. Does international law confer upon him an inherent entitlement to unrestricted passage, particularly during periods of peace, and does he possess any specific privileges and immunities during his transit? The practice regarding both matters exhibits significant variation across different time periods.¹⁷

During the late 19th and early 20th centuries, there was a general increase in travel restrictions and tighter controls imposed by states. As a result, foreign diplomats were required to obtain a visa in advance, if such a visa was necessary for an ordinary traveler of the same nationality. The response of the French Government to the passage of M. Soule demonstrates a shift in perspective.¹⁸

The absolute exemption of a public minister from civil jurisdiction may not be universally applicable. It is widely acknowledged among nations that a public minister is granted immunity from the civil process in relation to any matter that is directly or indirectly related to their official duties. Nevertheless, there is a divergence of opinions among nations regarding the extent to which diplomatic immunity extends to the private matters of diplomatic personnel. While a significant portion of nations grants comprehensive immunity from any form of civil jurisdiction, a smaller faction has expressed an opposing perspective. The alternative perspective, which may be considered more favorable, would not provide an exemption from local civil jurisdiction in cases that are completely unrelated to the official responsibilities of the minister but rather pertain solely to a commercial or professional endeavor in which they are involved. In general, when an individual

¹⁶ Goodman, D. H.: Reciprocation as a Means of Curtailing Diplomatic Immunity Abuse in the United States: The United States Needs to Play Hard Ball. *Houston Journal of International Law*, 11/1988, pp. 393–413, 404.

¹⁷ Gore-Booth, 1979.

¹⁸ Ibid.

who is granted diplomatic immunity initiates a civil lawsuit against a citizen of the host country, the citizen has the right to file a counterclaim against the diplomatic agent. Nevertheless, although the agent has relinquished his immunity by initiating legal proceedings against the national, with regard to the counterclaim, the minister has not waived his entitlement to be shielded from the enforcement of the civil judgment in the event that the national prevails in the litigation.¹⁹

III. Inviolability of Diplomats' Residence and Property

Historically, there was a lack of differentiation in practical terms between the "residence of the ambassador" and the "premises of the embassy" until a relatively recent period. In the context of a diplomatic mission, it was customary for the composition of the entourage to include an ambassador, potentially accompanied by a secretary who, by contemporary standards, would be recognized as possessing diplomatic privileges. Additionally, the ambassador's family and a retinue, primarily responsible for attending to the ambassador's personal needs and bolstering their social standing, rather than engaging in diplomatic tasks, would reside and operate from a unified dwelling. However, in the current century, there has been a significant increase in the number of diplomatic and official personnel, surpassing the capacity of the ambassador's residence. As a result, it has become customary for official activities to take place in a separate office building referred to as the chancery, while the ambassador's private residence may be physically detached from it. The commonly observed convention was to grant inviolability to the residences of staff members, excluding the ambassador. However, this matter was rarely disputed as these residences were not susceptible to politically motivated attacks to the same extent as the embassy and thus did not typically require additional police protection measures. The definition of 'premises of the mission' in the Vienna Convention is limited to the ambassador's residence. However, Article 30 stipulates that the private residence of a diplomatic agent is also granted the same level of inviolability and protection.²⁰

The International Court of Justice (ICJ) deemed the counterclaim filed by Uganda against the Democratic Republic of the Congo (DRC) in the case of the Democratic Republic of the Congo v Uganda as admissible in 2005. This

¹⁹ Koffler, W. F.: A Passing Glimpse at Diplomatic Immunity *Kentucky Law Journal*, 54(2), 1965.

²⁰ Gore-Booth, 1979, p. 122.

counterclaim asserted that Congolese soldiers had engaged in actions that threatened and mistreated individuals from the Ugandan diplomatic mission in Kinshasa, thereby violating Article 29 of the Vienna Convention. The International Court of Justice (ICJ) determined that the purported violation pertained to rights owed directly to Uganda, thereby obviating the requirement for the affected diplomats to exhaust local remedies. In 2005, the Eritrea Ethiopia Claims Commission affirmed Ethiopia's assertion that Eritrean guards unlawfully apprehended and held the Chargé d'Affaires of Ethiopia for a duration of less than one hour, thereby violating his inviolability as stipulated in Article 29. Ethiopia violated Article 29 by conducting searches of the persons and luggage of Eritrean diplomats who were mandated to depart.²¹

It is important to acknowledge that personal inviolability prohibits the personal delivery of legal documents to a diplomat or any other individual who is entitled to diplomatic immunity. While service of process does not entail arrest or detention and does not directly infringe upon the person, freedom, or dignity of the diplomat, it does represent the exercising of jurisdiction by the receiving State to enforce its laws. Consequently, it violates the principle of personal inviolability, similarly to how serving processes through mail on premises that are considered inviolable (as previously discussed in relation to Article 22) also breaches their inviolability. In 2000, an Irish criminal court determined that the act of serving legal documents on the British Ambassador to Ireland violated both his personal inviolability and the inviolability of the British Embassy in Dublin, rendering the service of proceedings ineffective. In the case of *Reyes v Al-Malki*, the English Court of Appeal affirmed that personal service of process on a diplomatic agent is prohibited under Article 29. The prohibition is equally applicable in cases where service is attempted on a diplomat or an individual who possesses diplomatic inviolability, acting as an agent for their government, a distinct political entity of their government, or a political party. As a result, United States courts determined that the service of legal documents on President Jiang Zemin of China, during his visit, could not be executed through the Falun Gong Control Office. Similarly, the service of legal documents on President Mugabe of Zimbabwe, as the representative of the political party ZANU, was also deemed invalid by the US courts.²² The act of examining the personal belongings of a diplomat in extraordinary situations

²¹ Denza, 2009, pp. 221–222.

²² Denza, 2009, pp. 223-224.

represents a significant deviation from the customary principle of a diplomat's property being immune from interference in the host country. Additionally, it is important to note that if a diplomat refuses to permit the inspection or testing of their baggage by agents of an air carrier, in accordance with the prevailing practices established in response to the rise of hijacking and terrorism on aircraft, the carrier is not obligated to provide transportation services to the diplomat.

Article 36 does not contain any explicit provisions pertaining to the search of incoming consignments of articles intended for the official use of a diplomatic mission or for the personal use of a diplomat. Consequently, the regulation of this matter falls within the purview of the receiving state. The sending state retains the prerogative to dispatch any highly sensitive items that it prefers not to be subjected to inspection by utilizing a diplomatic bag. The contents of the bag must be designated for official purposes, with no additional restrictions on their nature.²³

IV. Commencement and Termination of Privileges and Immunities

Article 39 of the Vienna Convention states that personal privileges and immunities commence when the entitled person enters the receiving state to take up his post. If he is already in the receiving state, his privileges and immunities begin when the Ministry of Foreign Affairs receives notification of his appointment. This provision clarifies the critical date for diplomatic agent immunities, which can be the date of appointment, formal credential presentation (for heads of mission), or arrival in the territory. If legal proceedings have already begun when immunity arises, it may be raised to stop them (unlike a waiver, which cannot be stopped by the sending state). If the receiving state is told of the appointment as a diplomatic agent of a person against whom criminal actions are pending or suspects the appointment was intended to hinder civil processes, this may pose problems. When told of the diplomatic appointment of a person facing serious criminal accusations, the UK Government asked the state to withdraw the notification, which it did. If a state refused to withdraw a notification, the receiving state could declare the individual *persona non grata*, but it would also have to argue that the procedure was an abuse of diplomatic immunity and that it was not required to grant the normal period of immunities that might allow the person to leave the country with impunity.²⁴

²³ Gore-Booth, 1979, pp. 140.

²⁴ Gore-Booth, 1979, pp. 129-130.

According to Article 39(2), individuals would maintain their immunity for acts carried out in the course of their official duties as members of the mission. Based on this formulation, it can be inferred that the immunity granted to an individual in a receiving state would not extend to actions performed outside the scope of their official duties as a member of a diplomatic mission. This is the case even if the individual enjoyed immunity from prosecution at the time.²⁵

Once an agent has been recalled and departed from the receiving state, it is important to note that they are not entitled to any form of immunity should they choose to return in an unofficial capacity. The possibility of him continuing his career in the diplomatic service of his own country is irrelevant. The aforementioned perspective is underscored by the viewpoint expressed by the Queen's Advocate in the year 1840. The British Chargé d'Affaires stationed in Munich was reassigned during a period of absence on leave. Despite the absence of any publicly stated reasons for his return to Munich, he later made a visit to the city after his successor had assumed full responsibilities in office. During his tenure, the Bavarian authorities initiated legal proceedings against him. The Queen's Advocate provided counsel to Lord Palmerston, asserting that given the prevailing circumstances, the former Chargé d'Affaires did not possess diplomatic immunity and that there were no valid reasons to warrant intervention by the British Government in his favor.²⁶

Irrespective of the grounds for the termination of a diplomat's appointment or their continued affiliation with the diplomatic service of the sending state, the diplomate maintains their immunity from the jurisdiction of the host state for the duration required to conclude their affairs and return to their home state. In situations where a diplomate is expelled due to engaging in activities that pose a threat to the security of the state, it is possible for a diplomate to be subjected to restraint in the interest of public safety. However, it is important to note that the inviolability of the diplomat's person is still upheld.²⁷

Due to the variability of circumstances associated with each case, it is unfeasible to establish definitive parameters regarding the duration required for an individual who has concluded their diplomatic duties to finalize their preparations for departure. Typically, the issue can be resolved through a process of consultation among the relevant officials. Following the rupture in diplomatic relations between

²⁵ Shaw, M. N.: *International Law, Sixth Edition*. Cambridge, Cambridge University Press, 2017. pp 769.

²⁶ Jones, R. R.: *Termination of Diplomatic Immunity 1948, British Year Book Of International Law*. London, Royal Institute Of International Affairs, 2016. pp. 262-279.

²⁷ Jones, 1948.

the United States and Turkey in April 1917, the Turkish Chargé d'Affaires stationed in Washington expressed his request for a temporary stay in the United States due to health issues. The host state did not raise any objections to this request.²⁸ The assertion that a diplomat's immunity ceases immediately upon the conclusion of their mission is inconsistent with established norms and conventions. The prevailing and more favorable perspective allows the diplomat a reasonable duration to vacate the premises. This interpretation suggests that the need for a duration of time for the officer to disengage from their assigned task has been understood. Challenges often arise regarding the initiation and duration of diplomatic status and immunity in cases where the government of the sending state has experienced a change that deviates from the constitutional or legal procedures outlined in the sending state's recognition by the receiving state.²⁹

V. Conclusion

The preservation of diplomatic practice and the protection of the diplomat's dignity during their work in the receiving country have been significantly influenced by the concept of personal sanctity. This principle, which is endorsed by the Vienna Convention on Diplomatic Relations of 1961 and jurisdictional immunity, has played a crucial role in preventing diplomats from being compromised and allows them to exercise their functions without interference. The concept of personal immunity arises from the recognition that diplomats are vulnerable to potential attacks, requiring the recipient state to ensure their protection and facilitate the execution of their official responsibilities. Similarly, jurisdictional immunity, which has been granted to diplomatic agents since the seventeenth century and subsequently regulated by the Vienna Convention of 1961, is based on the principle of refraining from prosecuting them for any offenses they may commit within the host state's territory. The act of transferring the authority to adjudicate on said crimes from the receiving state to the sending state implies that the sending state's relinquishment of the diplomat's jurisdictional immunity is a prerequisite for the possibility of holding the individual accountable within the jurisdiction of the receiving state. It is important to note that this immunity is not granted to the

²⁸ Ibid.

²⁹ Koffler, 1965.

specific diplomatic agent, but rather to the position of representing their country. This delegation has played a significant role in shaping legal principles and international initiatives through theoretical frameworks. In the realm of philosophy, there exists a discussion surrounding the concept of immunities and their legal adaptation in a manner that does not infringe upon the territorial sovereignty of a state. In this context, the receiving state grants approval for punitive authority to be exercised over the diplomat outside of its regional jurisdiction, thereby relinquishing the jurisdiction of its regional judiciary. This decision is made based on a political consensus that has been met with significant controversy but has been legally adjusted to align with regional sovereignty. Consequently, the international community must refrain from interfering in internal affairs and violating national sovereignty in order to maintain the continuity of these diplomatic relations. This study examines the extent of jurisdictional immunity, which is only applicable in cases where a diplomatic envoy commits a criminal offense. This contradicts the foundational principles upon which diplomatic relationships between countries are established, namely the promotion and advancement of economic, social, and cultural ties. The occurrence of such crimes committed by a diplomat is incongruous with the hypothesis underlying the establishment of these relations. This necessitates an investigation into the fundamental characteristics and attributes of diplomatic immunity. It has been observed in global conventions that states generally do not relinquish jurisdictional immunity for their diplomatic representatives, unless they engage in criminal misconduct unrelated to their official duties, thereby permitting prosecution within the jurisdiction of the host state. The preservation of diplomatic practice and the protection of the dignity of diplomats during their work in foreign territories have been significantly influenced by the concept of personal sanctity. The concept of personal immunity is based on the premise that diplomats are susceptible to potential attacks, which necessitates the recipient state to safeguard them and enable them to carry out their official responsibilities. Jurisdictional immunity, which has been granted to diplomats since the seventeenth century and was formally regulated in the Vienna Convention of 1961, is an extension of this principle. It ensures that diplomats are not subject to prosecution for any crimes they may commit within the territory of the host state. The act of transferring the authority to adjudicate on said crimes from the receiving state to the sending state implies that the sending state's relinquishment of the diplomat's jurisdictional immunity is linked to the potential for holding the individual accountable within the jurisdiction of the receiving state. It is important

to note that this immunity is not granted to the specific diplomat, but rather to the position of representing their country. This delegation has played a significant role in shaping legal principles and international initiatives through theoretical frameworks. In the realm of philosophy, the concept of immunities and their legal adaptation is a topic of interest. It involves ensuring that such adaptations do not infringe upon the territorial sovereignty of a state. In this context, the receiving state grants approval for the exercise of punitive authority by the diplomat's state, thereby relinquishing its regional judiciary's jurisdiction over the matter. This decision is made through a political consensus, which has been subject to considerable controversy. However, it has been legally adjusted to align with the principles of regional sovereignty. Consequently, the international community must refrain from interfering in internal affairs and violating national sovereignty in order to maintain the continuity of these diplomatic relations.

A SZEMÉLYES ADATOK FORGALOMKÉPESSÉGE: PÁRHUZAM A SZEMÉLYES ADATOK HELYZETE, ILLETVE A SEJTEK ÉS SZÖVETEK JOGI SZABÁLYOZÁSA KÖZÖTT

Turcsiné Czupári Dóra

Doktorjelölt, Pécsi Tudományegyetem, Állam- és Jogtudományi Doktori Iskola

Corresponding address: czupari.dora@pte.hu

DOI: [10.47272/KIKPhD.2023.1.4](https://doi.org/10.47272/KIKPhD.2023.1.4)

I. Összefoglaló

A társadalmi és technikai változásoknak köszönhetően hatalmas és egyre növekvő mennyiségben keletkeznek személyes és egészségügyi adatok. Felismerték a piaci és állami szereplők is ennek jelentőségét, az adatokban rejlő hatalmas potenciált, így egyre nagyobb az igény az adatok felhasználására. A személyes és egészségügyi adatok felhasználása kapcsán megkerülhetetlen a személyes adat jogi természetének, forgalomképességének vizsgálata, hiszen alapjaiban determinálja, hogy lehet-e, illetve milyen típusú szerződés tárgyává tenni.

A személyes adatok jogi természetét, illetve forgalomképességét érdemes az emberi sejtek és szövetekre vonatkozó szabályozással párhuzamosan vizsgálni, hiszen az emberi test sejtei és szövetei - így az emberben lévő ivarsejtek és az emberi méhben lévő embriók - kétségkívül az ember alkotórészének, illetve emberi lénynek tekintendők, ezáltal kiterjed rájuk az embert megillető emberi méltóság bizonyos szintig. A személyes adatok védelme is az emberi méltóságból levezethető információs önrendelkezési jogból származik. Az azonos alapvető jogból való levezethetőségük miatt érdemes megvizsgálni, kapcsolódási pontokat keresni a sejtek és a személyes adatok forgalomképességére vonatkozó szabályok között. Ugyanakkor a sejtek és szövetek felhasználása sem általában tilalmazott, hanem a jogalkotó olyan keretek közé szorította, ami egyensúly kialakítását szolgálja az adományozó és recipiens érdekei között.

56

KULCSSZAVAK

Adatvédelem, adathasznosítás, egészségügyi adatok.

II. Személyes adatok forgalomképesége

A forgalomképeség a magyar szabályrendszerben fennállhat dolgokon, illetve más vagyontárgyakon is. Akkor minősül forgalomképesnek, amennyiben azokon vagyoni jellegű jogosultságok létesülhetnek, és ezek átruházhatók is. Ezekben az esetekben a jog elismeri a jogosult jogalany azon szabadságát, hogy maga dönthesse arról, hogy a jog által biztosított védelem kit illet meg: őt, vagy azt a személyt, akire átruházta.¹ Az új Ptk. fogalomrendszerében a jogok - törvény eltérő rendelkezése hiányában – forgalomképesek,² illetve nem hagyhatjuk figyelmen kívül, hogy számtalan esetben adatok megadásával vehetünk csak igénybe szolgáltatást. A jogirodalomban is megjelenik az adatok forgalomképesége. A nemzeti adatvagyon részei tekintetében Orbán Anna megkülönböztet forgalomképes, korlátozottan forgalomképes és forgalomképtelen részeket. Ez utóbbi két csoportba sorolja a közzsféra adatai közül a minősített adatokat, biztonsági okokból korlátozott adatokat, jogi oltalom alatt álló adatokat, míg a magánszféra adatai közül a személyes adatokat, magántitkot, üzleti titkot, jogi oltalom alatt álló adatokat.³

A jelenleg hatályos szabályozás nem ismeri el *expressis verbis* a személyiségi jogok vagyoni felhasználásának lehetőségét, sőt több korlátot találhatunk ezzel kapcsolatban, így például, hogy személyiségi jogokat csak személyesen lehet érvényesíteni.⁴ De ugyanakkor találunk olyan jogszabályi rendelkezéseket is, amik ezt megkérdőjelezik. Ide tartozik egyrészt, hogy a vagyoni értékékként való értelmezés irányába történő elmozdulásnak tekinthető, hogy a jogalkotó lehetővé tette vagyonjogi szankciók alkalmazásának lehetőségét személyiségi jogok megsértése esetén is azáltal, hogy a jogellenesen okozott károkért való felelősség szabályai szerint követelhető a jogsértőtől kárának megtérítése.⁵ Gyakorlatilag tehát a személyiségi jogi jogsérelem közvetlenül anyagi ellentételezés által kiegyenlíthető napjainkban is. A joggyakorlatban is látunk hasonló példát a merchandising

¹ Csehi, Z., et al.: *Nagykommentár a Polgári Törvénykönyvről szóló 2013. évi V. törvényhez*. Budapest, Wolters Kluwer, 2021.

² A Polgári Törvénykönyvről szóló 2013. évi V. törvény (Továbbiakban: Ptk.) 6:202. § (1) bekezdés

³ Sasvári, P.: *Informatikai rendszerek a közszolgáltatásban I*. Budapest, Ludovika Egyetemi Kiadó, 2020. 215 o., 37. o.

⁴ Ptk. 2:54. §

⁵ Ptk. 2:53. §

szerződések kapcsán,⁶ valamint a német joggyakorlatban is megjelent, amikor is a bíróság a Marlene Dietrich ügyben elismerte, hogy a személyiségi jogok nemcsak eszmei, hanem kommersziális érdekek védelmét is szolgálják.⁷

A hatályos magyar szabályozás hatálya alatt a fenti érvek és joggyakorlat alapján úgy gondolom, hogy elmozdulás figyelhető meg a személyes adatok forgalomképessége felé a magyar jogban, annak kontinentális jellege ellenére. „A forgalomképesség nem a jog belső logikájából fakadó minőség, hanem a jog alapját képező társadalmi értékrend, a morális értékelés következménye és leképeződése”.⁸ A személyiségnek egyes jegyei már azzal piacképessé válnak, hogy a jog a felhasználás engedélyezését a jogosult hozzájárulásával tekinti csak jogszerűnek.⁹ Egyetértek Tóth András azon véleményével, hogy a pénzzel való fizetés alternatívája lesz a személyes adattal fizetés már bekövetkezett, és ennek tagadása csak növeli az érintettek kiszolgáltatottságát és kizsákmányolhatóságát.¹⁰

III. Asszisztált reprodukcióra vonatkozó szabályozási modellek

Az asszisztált reprodukcióra (ART) vonatkozó szabályozások alapvetően egy skálán képzelhetők el, melynek a két végpontját a permisszív és restriktív szabályozási modellek képezik, és az egyes államok szabályai e két végpont között, az egyes szabályok jellegétől függően vagy a permisszív vagy a restriktív végponthoz közelebb helyezkednek el. A restriktív (azaz tiltó) szabályozást követi Ausztria, Németország, Olaszország, Svájc. Megengedő a szabályozás tekintetében az Egyesült Királyság, Finnország, Svédország.¹¹ Külön említést érdemel az USA, ahol

⁶ Görög, M.: *Gondolatok a személyiség magánjogi védelme körében*. In: *Személy és személyiség a jogban*, Budapest, Wolters Kluwer, 2016. 206. o.

⁷ Görög, 2016, 203-204. o.

⁸ Menyhárd, A.: *Forgalomképes személyiség?* In: Menyhárd, A. – Gárdos-Orosz, F. (Szerk.): *Személy és személyiség a jogban*, Budapest, Wolters Kluwer, 2016. 115. o.

⁹ Szeghalmi V.: *A személyiség „értéke” és annak post-mortem továbbélése*. In: Homoki-Nagy, M.: *Acta Universitatis Szegediensis : forum : publicationes doctorandorum iuridicorum* 7. Szeged, Szegedi Tudományegyetem, 2017. 223. o.

Egészségügyi területen gyakorolt hozzájárulás specialitásairól ld. Hohmann, B. – Kollár, G.: *Is the Use of Broad Consent for Retrospective Research on Data and Tissue Possible in the Framework of GDPR?*. In: Colcelli, V., et. al. (Eds.): *GDPR Requirements for Biobanking Activities Across Europe*. Cham, Springer Nature, 2023. Chapter 40

¹⁰ Tóth, A.: A tisztességes adatkereskedelmet biztosító szabályozás szükségességéről, *Állam- és Jogtudomány*, 63(3), 2021. 119.o. <https://doi.org/10.51783/ajt.2021.3.05>

¹¹ Zeller J.: *A testen kívül létrejött embriók morális és jogi státusa a reprodukcióhoz való jog és a tudományos kutatás tükrében*. PhD értekezés. Pécs, Pécsi Tudományegyetem, 2009. 109. o.

nem egységes a szabályozás: szövetségi és állami szinten is találhatók szabályok, de a bírói joggyakorlat is jelentős hatással rendelkezik.¹² Magyarország köztes szabályozást követ, ami a későbbiekben részletes kifejtésre kerül.

Az ART tekintetében a szabályozás elemei alapvetőleg 6 témakört érintenek:

(1) Ki vehet részt az ART eljárásokban? (2) Megengedett-e az idegen ivarsejtek felhasználása (az ivarsejt donáció)? (3) Hány embrió hozható létre egyetlen kezelés során? (4) Hány embrió ültethető be az anyaméhbe egyetlen kezelés során? (5) Kik és hogyan gyakorolhatják az embriók feletti rendelkezés jogát? (6) A kezelési ciklusból maradt számszerű embriók milyen célokra használhatók fel?¹³

A téma szempontjából a fenti kérdésre adott válaszok közül az ötödik, azaz az embrió feletti rendelkezési jog az elsődleges, ami arra a jogpolitikai döntésre vezethető vissza, hogy a jogalkotónak mi az álláspontja az ivarsejtek, illetve a méhen kívüli embrió jogállását illetően, áttételesen, hogy mikorra datálja a jogalkotó az élet kezdetét. Az egyik megközelítés szerint lehet dolog, másik szerint a személyiségi jog része. Az államok ebben a kérdésben képviselt és az adott állam terhességmegszakítás tekintetében kialakított álláspontja között is fedezhető fel párhuzam.

59

Ha a személyiségi jog részének tekintjük, akkor a felettük történő rendelkezés az önrendelkezési jog része, és a személyhez fűződő jogokra vonatkozó szabályrendszert alkalmazandó a védelmére. Ezt a megközelítést elfogadó államok tartoznak a restriktív szabályozási modelttel választó országok közé. Találkozhatunk olyan állásponttal, miszerint az ivarsejtek az ember örökítő anyagát hordozzák, ezért eszmeileg elválaszthatatlanok.¹⁴ Ezekben az országokban az embriót, illetve a magzatot megillető emberi méltósághoz és élethez való jogát is jellemzően elismerik,¹⁵ az emberi élet kezdetének a fogamzást tekintik, így a terhességmegszakítás tekintetében is szigorúbb szabályokat alkalmaznak. Például a német embrióvédelmi törvény a fogamzástól kezdve védi az embriót.¹⁶

¹² Zeller, 2009, 112. o.

¹³ Zeller, 2009, 106. o.

¹⁴ Navratyil Z.: *A varázsló eltöri pálcáját? Az asszisztált humán reprodukciótól a reprodukatív klónozásig – a jogi szabályozás kontúrjai. PhD értekezés.* Budapest, 2010, Pázmány Péter Katolikus Egyetem. 79. o.

¹⁵ Navratyil, 2010, 74. o.

¹⁶ U.o. 40. o.

A permisszív szabályozási modellt választó országok az ivarsejtet, illetve a méhen kívüli embriót dolognak tekintik, ezért a róluk való rendelkezések dologi és kötelmi jogi jellegűek. Az USA-ban hiányzik a szövetségi szintű egységes szabályozás, ezért vannak olyan tagállamok, ahol tilos, de olyanok is, ahol egy honlapon lehet licitálni hirdetésekre, és ahol nők erotikus képekkel próbálnak magasabb árat kiharcolni petesejtjeikért.¹⁷ Az USA-ban a petesejtdonor részesülhet átlagosan 5000-10000 dollár, kiugró esetekben akár 25000-50000 dolláros költségtérítésben is, hímivarsejt esetén 100-400 dollárról beszélhetünk.¹⁸ A női és férfi ivarsejt ára közötti szemet szűrő különbség annak köszönhető, hogy aránytalanul nagyobb kockázatot jelent a nőnek a petesejtdományozás. Az adományozást ugyanis több hetes hormonkezelés előzi meg, altatásban végzett, invazív beavatkozás, továbbá a petesejtek tárolása is költségesebb.¹⁹ Az USA-ban tehát szerződéssel van lehetőség az ivarsejtek ellenérték fejében történő elidegenítésére.²⁰ A permisszív szabályozási modellel az Egyesült Királyság a legjobb példa, mivel – szemben az USA-val - következetesen szabályozott, de ugyanakkor széles körben megengedő szabályokat alkalmaz. Az Egyesült Királyságban a donor költségtérítésre tarthat azonban csak igényt, amelynek összege maximalizálásra került.²¹

Az embriók jogállása élesen felmerül azon jogvitákban, mikor a felek párkapcsolata felbomlott, és felmerül a lefagyasztott, de fel nem használt embriók sorsa. Ekkor a bíróságok elsődlegesen a felek korábbi nyilatkozatai alapján ítélik meg elsődlegesen a jogvitát, ami erősíti az embriók dologként történő minősítését, hiszen elfogadja, hogy kötelem, szerződés tárgyát képezhetik.²² Az USA esetjogában is található utalás arra, hogy az embriók egyfajta tulajdont jelentenek.²³

IV. Magyar szabályozás

A magyar szabályozás az ivarsejtdományozás tekintetében úgy rendelkezik, hogy ivarsejtet reprodukciós eljárás végzéséhez, illetve orvostudományi kutatás céljából

¹⁷ U.o. 59. o.

¹⁸ Navratyil, 2010, 69. o.

¹⁹ Dósa, Á. – Hantí, P. – Kovácsy, Zs.: *Nagykommentár az egészségügyi törvényhez*. Budapest, Wolters Kluwer, 2023. (Továbbiakban: Eütv kommentár) 170. §

²⁰ Navratyil, 2010, 70. o.

²¹ U.o. 70. o.

²² U.o. 96. o.

²³ U.o. 96. o.

lehet adományozni, és ez kizárólag az adományozás szerinti célra használható fel.²⁴ A törvény kizárja ivarsejt adományozásáért ellenérték fizetését, kizárólag az adományozással összefüggő szükséges és igazolt költségeket, valamint jövedelemkiest lehet megtéríteni.²⁵ A törvény kizárja a recipiensnek való közvetlen donációt, hiszen ivarsejtet reprodukciós eljárás végzésére működési engedéllyel rendelkező, illetve ivarsejt kutatására jogosult egészségügyi szolgáltatónak, valamint kutatóhelynek lehet közvetlenül felajánlani,²⁶ és a fenti körbe nem tartozó személy az adományként felajánlott emberi ivarsejtet, vagy az azt tartalmazó anyagot nem fogadhatja el, azon tulajdonjogot nem szerezhethet.²⁷ Egy esetben tesz kivételt a törvény az irányított adományozás tilalma alól, mikor személyes kapcsolat áll fenn a donor és recipiens között női ivarsejt-adományozás esetén, de ekkor is az egészségügyi szolgáltatónak történik az adományozás, csak meghatározott személy általi felhasználás céljából.²⁸ Erre a kivételre azért volt szükség – mint ahogy fenn említésre került – a petesejtadományozás kockázatosabb és nagyobb megterheléssel jár, és mivel legfeljebb költségtérítésre tarthat igényt a donor, így kevés esetben vállalják ismeretlen személy érdekében a beavatkozással járó kellemetlenségeket.

61

Embrióadományozásra vonatkozó szabályozás azonos elveken nyugszik az ivarsejtadományozásra vonatkozó szabályozással. Reprodukciós eljárás, illetve ivarsejt-adományozás során testen kívül létrejött és be nem ültetett embrióval kapcsolatos rendelkezés jogot az embriót létrehozó házastársak valamelyik fél haláláig közösen gyakorolják, ami irányadó a kapcsolatuk megromlása esetén is. A törvény azonban lehetővé teszi bármelyik félnek a rendelkezési jogról való lemondást.²⁹ Az embrióval kapcsolatban tehető jognyilatkozatok körét a törvény taxatív felsorolja, ami lehet (1) az embriónak a saját célú esetleges későbbi felhasználás érdekében történő letétele (embrióletét), (2) más személyeknél végzendő reprodukciós eljáráshoz adományozás, (3) orvostudományi kutatás céljára történő felajánlás.³⁰ Az embrióval való rendelkezés egybehangzó írásbeli

²⁴ Az egészségügyről szóló 1997. évi CLIV. törvény 170. § (1) bekezdés

²⁵ Eütv. 170 § (3) bekezdés

²⁶ Eütv. 171. § (2) bekezdés

²⁷ Eütv. 171. § (2a) bekezdés

²⁸ Eütv. 171. § (4) bekezdés

²⁹ Eütv. 175. § (1) és (2) bekezdések

³⁰ Eütv. 175. § (3) bekezdés

nyilatkozattal történhet,³¹ de a reprodukciós eljárás a házastársi (élettársi) kapcsolat megszűnése után is folytatható az egyedülállóná vált nőnél, amennyiben a nő ivarsejt megtermékenyítése már megtörtént, viszont a házastárs (élettárs) halála esetére előzetesen kifejezetten kizárhatják³². Az embrióadományozás tekintetben is érvényes az a korlátozás, hogy a felajánlás egészségügyi szolgáltató részére történhet csak.³³

Érdeemes megvizsgálni emellett, hogy más jogterületek, hogy minősítik az emberi testet, illetve alkotórészét.

A szabadalmi törvény kizárja, hogy az emberi test, vagy test bármely részének pusztá felfedezése, ideértve valamely gén szekvenciájának vagy részszekvenciájának felfedezését is szabadalmazható találmány tárgya legyen,³⁴ de az emberi testből izolált vagy valamely műszaki eljárással más módon előállított rész, ideértve a gén szekvenciáját vagy részszekvenciáját is, tekinthető szabadalmazható találmány tárgyának, ha az ilyen rész szerkezete megegyezik valamely természetben előforduló rész szerkezetével.³⁵

A Btk. kriminalizálja az emberi test tiltott felhasználását, aminek tényállását az követi el, „ki emberi gént, sejtet, ivarsejtet, embriót, szervet, szövetet, halott testét vagy annak részét, illetve halott magzatot jogellenesen megszerz, vagyoni haszonszerzés végett forgalomba hoz, vagy azzal kereskedik.”³⁶ A bűncselekmény minősített esete, ha egészségügyi szolgáltató alkalmazottja a foglalkozása körében követi el.³⁷ A bűncselekmény jogi tárgya – azaz a tényállással védeni kívánt érték - a testi integritás fizikai komponensének, valamint és az emberi testnek mint biológiai entitásnak a védelme.³⁸

Az emberi test és alkotórészeivel való kapcsolatot polgári jogi – azon belül is – dologi jogi szempontból is érdemes megközelíteni. A tulajdonost

³¹ Eütv. 176. § (1) bekezdés

³² Eütv. 167. § (2) bekezdés

³³ Eütv. 176. § (2) bekezdés

³⁴ 1995. évi XXXIII. törvény (Továbbiakban: Szabadalmi tv.) 5/A § (3) bekezdés

³⁵ Szabadalmi tv. 5/A § (4) bekezdés. Ez a rendelkezés az Európai Szabadalmi Egyezményből származik.

³⁶ Btk. 175§ (1) bekezdés

³⁷ Btk. 175§ (2) bekezdés

³⁸ Belovics, E. – Beregszászi, G. – Bodonyi, I. – Halmos, K. – Miskolczi, B. – Polt, P. – Szoboszlai-Szász, R. – Váczi, P. – Vida, J.: *A Büntető Törvénykönyv kommentárja – elektronikus kiadvány*. Budapest, HVG Orac, 2021. 175. §

Hohmann, B. – Kollár, G. – Szőke, G. L.: *Country report – Hungary*. In: Colcelli, V., et. al. (Eds.): *GDPR Requirements for Biobanking Activities Across Europe*. Cham, Springer Nature, 2023. Chapter 59

tulajdonjogának tárgyán - jogszabály és mások jogai által megszabott korlátok között - teljes és kizárólagos jogi hatalom illeti meg, ezt hívjuk tulajdonnak.³⁹ A tulajdonnak az egyik részjogosítványa a rendelkezés jog.⁴⁰ A tulajdonjog tárgya birtokba vehető testi tárgy lehet.⁴¹ Az ivarsejtekkel és embriókra vonatkozó szabályozással összevetve tehát az összhang megállapítható, hiszen a jogszabály biztosítja a rendelkezés jogát az ivarsejtek és embriók felett. A közös rendelkezési jog utalhat a szülők közös felügyeleti jogára, de az osztatlan közös tulajdon elemeire is.⁴² Az *Evans v. the United Kingdom* ügyben is úgy döntött a bíróság az ivarsejt a felek közös tulajdonát képezi.⁴³

A magyar szabályozásban tehát kijelenthetjük, hogy a dologként minősítés az uralkodó, mert (1) dologi és kötelmi jogi szóhasználatot követ, (2) feltételes jogképesség kezdete a beültetéshez,⁴⁴ nem pedig a megtermékenyítéshez kötődik - pedig az Alaptörvény szerint a magzat életét a fogantatástól kezdve védelem illeti meg.⁴⁵ (3) Az Eütv. szóhasználatából arra következtethetünk, hogy az ivarsejtek felett tulajdonjog szerzhető.⁴⁶ A szövetek, sejtek, testrészek vonatkozásában általánosan elfogadott, hogy a személyiségi jog részét képezik, amíg az emberi test részei.⁴⁷

Azaz a magyar jogalkotó emberi testen kívüli ivarsejtek, illetve méhen kívüli megtermékenyített embriókat alapvetőleg dolognak tekinti.

Igaz ez annak ellenére, hogy korlátozza a felettük való rendelkezési jog mértékét: meghatározza, hogy milyen nyilatkozatok tehetőek rájuk vonatkozóan, kik szerezhetnek tulajdonjogot felettük, illetve tilalmazza, hogy ellenértéket fizessenek értük. Ez véleményem szerint forgalomképességük korlátozásnak tekinthető, hiszen nem általános érvénnyel tiltja az ivarsejt- és embrióadományozást, hanem csak meghatározott feltételek esetén teszi lehetővé. Az ember személyiségéhez kötődő

³⁹ Ptk. 5:13 § (1) bekezdés

⁴⁰ Ptk. 5:13 § (2) bekezdés

⁴¹ Ptk. 5:15. § (1) bekezdés

⁴² Sándor, J.: *Az én molekulám - Bioetika és emberi jogok a XXI. század elején*. Budapest, L'Harmattan Kiadó, 2017. 148. o.

⁴³ Sándor, 2017, 88. o.

⁴⁴ Eütv. 179. § (3) bekezdés

⁴⁵ Alaptörvény II. cikk

⁴⁶ Eütv kommentár 165. §

⁴⁷ Menyhárd, 2016, 160. o.

javaknak ellenérték fejében való átruházására irányuló szerződések megítélése kihívást jelentő feladat. Ide tartozik a bérnyaság, mesterséges megtermékenyítésre, sterilizálás, szervátültetést szabályozó szerződések.⁴⁸

A tulajdonjogi megközelítés elfogadásával felmerülhet az emberi test áruba bocsátásának elfogadása. Az UNESCO is foglalkozott az emberi test dolog státuszával, de elzárkózott ettől, mert álláspontja szerint ez az emberi test elértéktelenedéséhez vezethet, és az emberi méltóság, azaz alapjog részének tekinti.⁴⁹ Az Oviedói Egyezmény is tiltja, hogy az emberi test és testrészei hasznoszerzés forrásává váljanak,⁵⁰ ami a szervkereskedelem tilalma mellett az emberi test áruba bocsátásának tilalmát is jelenti.⁵¹ Az emberkereskedelem tényállásának jogi tárgyát az emberi méltóságból levezethető önrendelkezési jog képezi, amelynél fogva az ember a maga személyében ember marad, és nem válhat eszközzé vagy tárggyá. Az ember tulajdonjogi megközelítése vezethet az önrendelkezési jog, illetve emberi méltóság sérelméhez, az ember kizsákmányolásához. Azonban a szerződéskötési szabadság is az emberi méltóságra vezethető vissza, és eközben szintén az emberi méltóságra visszavezethető alapjogok miatt kerül korlátozásra.⁵²

Az emberi méltóság kettős jellegű: egyrészt alapjogi, azaz alkotmányok és emberi jogi dokumentumok tartalmazzák, másrészt alapelvi, mivel alapelvként áthatja az etikai szabályokat.⁵³ Alapjogi értelmezésben egyfajta „ultima ratio” szerepet tölt be, ugyanis konkrét jog sérelmének hiányában is lehet rá hivatkozni, mikor a sérelmet az ember eszközként történő használata, tárgyiasítása jelenti, vagy mikor az „öntudatlan, eszméletlen, akaratnyilvánításra képtelen ember megalázzák, megszegyenítik”.⁵⁴

Az Alaptörvény szerint „az emberi méltóság sérthetetlen. Minden embernek joga van az élethez és az emberi méltósághoz”.⁵⁵ A Btk. halálbüntetésre vonatkozó

⁴⁸ U.o. 139. o.

⁴⁹ Sándor, 2017, 64. o.

⁵⁰ 2002. évi VI. törvény az Európa Tanácsnak az emberi lény emberi jogainak és méltóságának a biológia és az orvostudomány alkalmazására tekintettel történő védelméről szóló, Oviedóban, 1997. április 4-én kelt Egyezménye: Az emberi jogokról és a biomedicináról szóló Egyezmény, valamint az Egyezménynek az emberi lény klónozásának tilalmáról szóló, Párizsban, 1998. január 12-én kelt Kiegészítő Jegyzőkönyve kihirdetéséről (Továbbiakban: Oviedói Egyezmény) 21. cikk

⁵¹ Sándor, 2017, 102. o.

⁵² Menyhárd, 2016, 131. o.

⁵³ Sándor, 2017, 47. o.

⁵⁴ U.o. 47. o.

⁵⁵ Alaptörvény II. cikk

szabályát is az emberi méltóság sérelme miatt semmisítette meg az Alkotmánybíróság, hiszen a „halálbüntetéssel való megfosztásra vonatkozó rendelkezések ... ugyanis az élethez és az emberi méltósághoz való alapvető” jog lényeges tartalmát nemcsak korlátozzák, hanem az életnek és az emberi méltóságnak, illetve az ezt biztosító jognak a teljes és helyrehozhatatlan megsemmisítését engedik meg”.⁵⁶

Nem szabad azonban figyelmen kívül hagyni, az emberi test mely részeinek dologgá minősítéséről van szó: olyanról, ami úgy választható le az egyénről, hogy nem okoz egészségromlást, illetve semmilyen fogyatékoságot az egyénben, és -amellett, hogy más személyek számára segítséget jelent -az egyén érdeke a testéről való leválasztás. Ez az érdek lehet akár esztétikai jellegű, például a kinézetének átalakítása céljából levágatja a haját, de lehet anyagi jellegű is a levágott haj parókakészítés céljából történő értékesítésével, vagy ivarsejt más személy gyermekvállalásának támogatásának elősegítéséért. Arról nem is szólva, hogy amíg a donornak legfeljebb költségtérítés fizethető, mennyire tisztességes az, hogy a donortól származó mintán végzett kutatások a kutató cégnek jelentős haszonnal járjon?⁵⁷ Álláspontom szerint nem szabadna az egyéni önrendelkezési jogot akkor korlátozni, ha az egyén egészségi állapotára nem jár jelentős hatással, és saját döntése alapján érdeke fűződik hozzá. Ha az egyént nem kezeljük olyan személyként, aki felelősen képes az egészségét érintő döntések meghozatalára, akkor a szükségeshez képest szélesebb körben korlátozzuk az egészségügyi, illetve általános önrendelkezési jogát, miközben másoktól elveszük a gyermekvállalás lehetőséget, és korlátozzuk a tudomány fejlődését.

V. Szabályozási modell személyes adatok tekintetében való alkalmazása

Ezt a szabályozási modellt véleményem szerint a személyes adatok tekintetében is érdemes lenne fontolóra venni. Az emberi testben lévő ivarsejtek és az emberi méhben lévő embriók kétség kívül az ember alkotórészének, illetve emberi lénynek tekintendők, ezáltal kiterjed rájuk az embert megillető emberi méltóság bizonyos szintig. Tekintettel arra, hogy a nő önrendelkezési joga kiterjed a terhesség megszakításáról való döntésre is, ez alapján véleményem szerint kijelenthetjük, hogy amikor nem veszélyezteti az ember életét és egészségét, dönthet úgy, hogy bizonyos

⁵⁶ 23/1990. (X. 31.) AB határozat a halálbüntetés alkotmányellenességéről

⁵⁷ Sándor, 2017, 87. o.

alkotórészeit leválaszt, izolál magáról, amik a leválasztást követően már nem bírnak – a fentiekkel összhangban - az emberi méltósággal, az abból eredő jogokkal, hanem forgalomképessé – még ha korlátozottan is - válnak. Az Oviedói Egyezmény sem tiltja az emberi test valamely beavatkozás során eltávolított alkotórészének az eltávolítás céljától eltérő célra történő megőrzését és felhasználását, hanem a megfelelő tájékoztatási és beleegyezési eljáráshoz köti.⁵⁸

A személyes adatok védelme is az emberi méltóságból levezethető információs önrendelkezési jogból származik. Ha az ember önrendelkezési jogába beletartozik a terhességmegszakítás, illetve az iversejtadományozásról szóló döntés, úgy gondolom személyes adatok adományozásáról való döntés is. Nem általában javaslom a felhasználás tilalmát alkalmazni, hanem jogalkotói befolyással meghatározni azokat a kereteket, ami nem jelent jelentős kockázatot az érintett magánszférájára vonatkozóan. Példaként szolgálhat a sejtek, szövetek és szervek átruházásának szabályai, ami oly mértékben és módon engedi, ami nem jelent egészségromlást, életveszélyt az érintett életére.

Az üzleti titok tekintetében is megfigyelhető volt ez a folyamat. Korábban a személyiségvédelem keretében került szabályozásra, hiszen az emberi méltóságból levezetett magánszféravédelemre és magántitok védelemre eredeztethető vissza az oltalom. Ez azonban komoly nehézségeket okozott a kifejezetten vagyoni jellegű felhasználásra eredeztetett üzleti titok kapcsán, hiszen ilyen jellegű szabályozásnál hiányzott az engedélyezési szempontú oltalom, illetve a felhasználáshoz adott hozzájárulásra alapozott jogtechnika sem elégítette ki az igényeket. A jogalkotó ezért átalakította a szabályozást, és kiemelésre került az üzleti titok vagyoni jellege, valamint a licencia és jogátruházási szerződés alapján való felhasználása. képmás, hangfelvétel, magántitok, személyes adat, név) engedélyezési szempontú jogi védelmének hiánya továbbra is fennáll, és helyesebb lett volna ezt egyszerre pótolni.⁵⁹

VI. Összegzés

A társadalmi és technikai változásoknak köszönhetően hatalmas és egyre növekvő mennyiségben keletkeznek személyes és egészségügyi adatok, ami magával hozta az igényt a felhasználásukra vonatkozóan is. A személyes és egészségügyi adatok felhasználására vonatkozó szabályrendszer éppen kialakítás alatt áll, amely során

⁵⁸ Oviedói Egyezmény 22. cikk

⁵⁹ Leszkoven, L.: Érdekkérékenység és szerződésszegés. *Polgári Jog*, 2018/9.

érdemes párhuzamot vonni az emberi sejtek és szövetekre vonatkozó szabályozással, hiszen mindkettő az emberi méltóság védelmére visszavezethetően nyer oltalmat. Véleményem szerint mindenképpen jó példaként szolgálhat az emberi sejtek és szövetekre vonatkozó szabályozás abban a tekintetben, hogy nem általánosságban tiltani kell a felhasználást, hanem jogalkotó által meghatározott, érintetteket védő garanciákat biztosító korlátok közé kell szorítani.

AZONOSÍTÁSI RENDSZEREK AZ ELEKTRONIKUS ANYAKÖNYVI IGAZGATÁSBAN

Horváthné Bogár Gabriella

joghallgató, Pécsi Tudományegyetem Állam- és Jogtudományi Kar

E-mail: horvathnebogargabriella@gmail.com

DOI: [10.47272/KIKPhD.2023.1.5](https://doi.org/10.47272/KIKPhD.2023.1.5)

ÖSSZEFOGLALÓ

Tanulmányomban az elektronikus anyakönyv azonosítási rendszerét vizsgálom, mely biztosítja az adatok biztonságos tárolását és használatát. Felvázolom, az azonosítási rendszerek eredetét és azt, hogy egy Európai Unió által meghatározott jogelv hogyan hat az elektronikus anyakönyv gyakorlati használatára és milyen lehetőségeket rejt az állampolgárok számára. Bemutatom az elektronikus anyakönyv informatikai hátterét és az informatika és a jogszabály egymásra gyakorolt hatását. Elemzem az elektronikus anyakönyvből történő adatszolgáltatás problematikáját. Arra a kérdésre keresek választ, hogy az elektronikus anyakönyvből történő adatszolgáltatás is valóban elektronikus vagy technológia adta lehetőségek kiaknázása még várat magára?

68

KULCSSZAVAK

Elektronikus anyakönyv, azonosítási rendszerek, adatszolgáltatás,

I. Bevezetés

Az elektronikus anyakönyv bevezetésével jelentős mértékben megváltozott a személyek adatainak kezelése, tárolása, felhasználhatósága, illetve az anyakönyvi nyilvántartásból kikerült adat útja. Felmerül az a kérdés, hogy a nyilvántartásból kilépő adat biztonságos rendszerek útján valóban nem juthat-e illetéktelen felhasználóhoz. Hogyan garantálja az elektronikus anyakönyvi rendszer h a személyek adatainak biztonságos felhasználását és továbbítását az arra jogosult szerv felé? Az alábbiakban bemutatom a közigazgatásban használt azonosítási rendszereket, elemzem az elektronikus anyakönyv által használt azonosítási rendszereket, felvázolom az elektronikus anyakönyvből történő adatszolgáltatás rendszerét.

II. Az azonosítási rendszerek

1. Az azonosítási rendszerekről általában

A technológiai rendszerek fejlődésével olyan lehetőségek nyíltak meg a közigazgatás – ezzel együtt az anyakönyvi igazgatás – számára, amelyekre ezelőtt pár évvel gondolni sem mertünk. Ezért joggal merülhetett fel a kérdés a tapasztaltabb anyakönyvvezetők számára, hogy „Biztonságban vannak-e az adatok a számítógépen?”. Ez ideáig az emberek annak hittek, amit láttak. Az anyakönyvvezető saját érzékszervei által tapasztalta, hogy az anyakönyvezésnek „súlya” van. Az anyakönyvek fizikailag tapinthatók, tárolásukról és biztonságukról maga az anyakönyvvezető gondoskodik, páncélszekrényben tárolja mind az anyakönyveket, mind a hozzájuk tartozó alapiratokat. A papíralapú anyakönyvvezetői munka az elektronikus anyakönyv bevezetésével megszűnt, csak a kapcsolódó napi rutin maradt meg délután munka végeztével a páncélszekrényeket be kell zárni és a pecséteket az anyakönyvi kivonatokkal és az autentikus kártyával együtt szintén el kell zárni.¹

69 Valójában az elektronikus anyakönyvi rendszert egyrészt a társadalom fejlődése generálja, másrészt egy külső politikai ráhatás, azaz Európai Unió hatása, mely a fejlődést szolgálja. Ravasz Péter kifejti,² hogy ez a fejlődést kifejezetten a gazdasági érdekek mozgatják. Elképzelhetőnek tartom, hogy az Európai Unió gazdasági érdekei diktálják a fejlődést, de vitathatatlan, hogy mi uniós állampolgárok is élvezzük a fejlődés előnyét. Ahogy a társadalom tagjai mobilissá váltak az elmúlt időszakban – vélhetően, a személyek szabad áramlásának alapelveiből kifolyólag – úgy vált követelménnyé az Unió számára a közigazgatás működtetése a jelenlegi társadalomban és a könnyebb ügyintézés. Nem szabad megfeledkeznünk arról a társadalmi rétegről sem, akik még nem készek koruknál és iskolai végzettségüknél fogva a digitalizációra való átállásra.³ Így jelenleg a hibrid módszernek maradnia kell.

¹ Ar 1. számú melléklet 5. pont

² Ravasz, P.: Az elektronikus közigazgatás stratégiai kérdései az európai unióban. *Debreceni Jogi Műhely, 2018. évi (XV. évfolyam) 1-2. szám.* DOI 10.24169/DJM/2018/1-2/6

³ Budai, B. B. – Gerencsér, B. S. – Veszprémi, B.: *A digitális kor hazai közigazgatási specifikumai.* Budapest, Dialóg Campus, 2018. 22-23. o.

Hohmann, B.: *Az átláthatóság értelmezése és követelményrendszere a közigazgatási hatósági eljárások tükrében.* Pécs, Novissima Kiadó, 2022. 196-203. o.

Párhuzamosan működtetni szükséges a személyes jelenléttel működő ügyintézés és egyre nagyobb teret kell engedni az e-közigazgatásnak.⁴ A személyes ügyintézés során az adatok biztonsága érdekében elengedhetetlen az adatigénylő személyazonosságát vizsgálni. A digitalizált közigazgatás térhódítása előtt nagyon egyszerű volt a személyesen megjelenő ügyfél azonosítása, személyi igazolvány alapján. Az e-közigazgatás megjelenésével az adatkérő többféle azonosítási módszer közül választhat. A következőkben áttekintem a közigazgatásban használt azonosítási módszereket, majd azokat a módokat, amelyeket az elektronikus anyakönyv használ. Ezt követően bemutatom az elektronikus anyakönyvből történő adatszolgáltatás problematikáit.

2. Az azonosítási rendszerek az e-közigazgatásban

A közigazgatás digitális hálózatra való telepítését és automatizálását az Európai Unió Bizottsága keltette életre: „*A növekedés, a versenyképesség és a foglalkoztatottság középtávú stratégiájáról szóló fehér könyv*” és az ennek nyomán 1994-ben a Tanács felkérésére megjelent szakértői jelentés, az ún. Bangemann-jelentés *tekinthető* az e-közigazgatás alapdokumentumának. Ennek keretében látott napvilágot az eEurope akcióterv 2002-ben, ami lehetővé tette több nyilvántartás elektronizálását, többek között az elektronikus anyakönyv 2014. évi bevezetését: „*A belső piaci szolgáltatásokról szóló 2006/123/EK irányelv 5-8. cikkei nyomán négy pontban összegezhetőek azok a területek, amelyeken az e-közigazgatás fejlesztése szükséges.*”

Az Európa Unió által kibocsátott rendelet alapján került az eIDAS⁵ rendszer kiépítésre hazánkban, ami az elektronikus azonosítás és bizalmi szolgáltatások szabályozását jelenti. A szabályozott területek az elektronikus azonosítás, az elektronikus aláírás, az elektronikus bélyegző, a kézbesítési szolgáltatások, a határon átnyúló együttműködést elősegítő szolgáltatások.

Hohmann, B.: *The Principles and Fundamental Requirements of the Transparency on the Public Administrative Proceedings*. In: P., Suresh (szerk.): *Proceedings of THE IIER. INTERNATIONAL CONFERENCE Dubai, UAE*. Dubai, International Institute of Engineers and Researchers (IIER), 2019. 2-3. o.

⁴ Kiss, P. J.: *Digitális transzformáció egyes akadályai és azok felszámolási lehetőségei a magyar közigazgatásban. Disszertáció*. Budapest, Budapesti Corvinus Egyetem, 2021. 157-159. o.

Hohmann, B.: *A digitalizáció személyességi, átláthatósági követelményei a helyi, területi közigazgatási szervek működésére*. In: Csefkó, F. (szerk.): *Szemelvények a helyi és területi közigazgatás aktuális kérdéseiről*. Pécs, A Jövő Közigazgatásáért Alapítvány, 2022. 207-210. o.

⁵ 910/2014/EU rendelete

Az elektronikus azonosítás biztonsági szintenként van szabályozva.⁶ Az aláírások körét a fokozott biztonságú és minősített aláírásokban határozza meg a rendelet. Az elektronikus bélyegző a használó szervezet beazonosítását szolgálja, személy azonosítását nem teszi lehetővé. A kézbesítési szolgáltatások az adatok (dokumentumok) bizalmas csatornán keresztüli küldését és fogadását biztosítják az adatvesztés, adatkárosodás, adatlopás vagy jogosulatlan adatmódosítás kiküszöbölésével. Fő céljuk – a megbízható küldésen és fogadáson túl – a kézbesítés dátumának és egyéb adatainak hiteles igazolása, bizonyítékként való felhasználhatósága.⁷ Az Európai Parlament és Tanács rendeletének végrehajthatósága hivatásra az elektronikus ügyintézés és a bizalmi szolgáltatások általános szabályairól szóló 2015. évi CCXXII törvényt, közismertebb nevén az Eüsztv.-t.

Az Eüsztv. bevezet két olyan fogalmat, mely nélkülözhetetlen az elektronikus azonosítások, az elektronikus ügyintézés és a rendszer rendszerkapcsolat megértése során. Ez a SZEÜSZ, szabályozott elektronikus ügyintézési szolgáltatás (továbbiakban: SZEÜSZ) és a központi elektronikus ügyintézési szolgáltató (továbbiakban: KEÜSZ), azaz a Kormány által kötelezően biztosítandó szabályozott elektronikus ügyintézési szolgáltatásokról van szó. Az elektronikus anyakönyv (továbbiakban: EAK), a személy és lakcímnnyilvántartó rendszer (továbbiakban: SZL), a rendelkezés nyilvántartás (továbbiakban: RNY), az elektronikus egészségügyi szolgáltatási tér (továbbiakban: EESZT), a személyre szabott ügyintézési felület (továbbiakban: SZÜF) rendszerek, melyek között a kapcsolat az KEÜSZ-ökön keresztül jön létre. A NISZ Zrt., az Idom Soft Zrt. szolgáltatók, akik lehetőséget biztosítanak a kapcsolatra.

Az e-közigazgatás magával hozta a számítástechnikából ismert fogalmakat, mint adatbázis, adatok mentése vagy törlése, internet hálózat, hálózathoz való kapcsolódás. A felsorolás végtelen. Az adatbázisokhoz való hozzáférés sarkalatos pontja az e-közigazgatás megvalósulásának. Az adatbázishoz hozzá kell férnie a működtetőnek és a felhasználónak egyaránt. Ezért szükséges beszélni az azonosítási rendszerekről általában és arról, hogy ezen megoldások közül mit használ az e-közigazgatás és ezen belül mely azonosítási módszereket használja az anyakönyv

⁶ Zámbo, A. E.: Az elektronikus azonosítás szabályai az elektronikus ügyintézészt biztosító szerveknél. *JURA* 24(1), 2018, 187-188. o.

⁷ Budai, B. B.: *Az e-közigazgatás fogalma, jogi és stratégiai keretei*. Budapest, Dialóg Campus, 2017. 41. o.

vezetésére szolgáló informatikai rendszer. Elsőként az elektronikus anyakönyv működtetésének oldaláról tekintem át az azonosítási módszereket.

3. Az azonosítási rendszerek használata az elektronikus anyakönyvben

A probléma beazonosításához szükségesnek tartom részletezni, hogy az elektronikus anyakönyvi rendszer milyen azonosítási módokat használ. Ezzel összefüggésben választ kapunk a bevezetőben feltett kérdésre is, hogy az adatok elvesznek-e az elektronikus anyakönyvi rendszerben. A téma részletezése szükséges az adatszolgáltatással kapcsolatos problémát bemutatásához. Az anyakönyvvezetők többlépcsős azonosítást követően léphetnek be az elektronikus anyakönyvbe. A hagyományos tudásalapú azonosítás megmaradt, azaz szükség van felhasználónév és jelszó használata. E mellé használják a kifejezetten erre a célra rendszeresített felhasználói (autentikus) kártyát és az ahhoz tartozó pin kódot, vagy a személyi igazolványt és az ahhoz tartozó pin kódot.⁸ Külön kártyaolvasók vannak csatlakoztatva a számítógépekhez. A KAÜSZ-ök biztosítják a rendszer zártságát. Az anyakönyvvezetők mind materiális oldalról, mind a digitális oldalról „bebiztosítottak”, az anyakönyvekhez és az elektronikus anyakönyvhöz való hozzáférési jogosultságukhoz nem férhet kétség.

Ami a materiális oldalt illeti, az anyakönyvvezetőt a jegyző nevezi ki a közszolgálati tisztviselőkről szóló 2011. évi CXCV. törvényben (továbbiakban: Kttv) és az anyakönyvvezetők és az anyakönyvi szervek eljárásáról és kijelöléséről, valamint az anyakönyvezéshez szükséges képzési feltételekről szóló Kormányrendeletben meghatározott képzési feltételek alapján.⁹ Az anyakönyvvezető aláírása a bélyegző lenyomatával együtt bekerül a Belügyminisztérium nyilvántartásába a szervezeti egység megnevezésével együtt. Az anyakönyvvezető autentikus kártyáját és a hozzá tartozó azonosításra alkalmas nyilvántartást vezetését és az ehhez kapcsolódó feladatokat a megyei kormányhivatalok végzik.

Az anyakönyvvezető hozzáférhetőséget kap az Iratkezelő szakrendszerhez (továbbiakban: ASP). Az Iratkezelő rendszerbe való belépéshez szükséges a személyi azonosításra alkalmas személyi igazolványa digitális aláírás beállítással. Az anyakönyvvezető a nem rendszer r kapcsolat útján történő adatszolgáltatási

⁸ Virányi, R. V.: *Az elektronikus azonosítás és hitelesítés eszközei: az e-kártyák és az elektronikus aláírás. Phd értekezés.* Miskolc, Miskolci Egyetem, Állam- és Jogtudományi Kar, 2015. 10. o.

⁹ 174/2017. (VI.30.) Kormányrendelet - az anyakönyvvezetők és az anyakönyvi szervek eljárásáról és kijelöléséről, valamint az anyakönyvezéshez szükséges képzési feltételekről

kötelezettségének az ASP szakrendszerrel összeköttetésben lévő szervek felé teljesít adatszolgáltatást. Az „önkormányzati ASP rendszer: az önkormányzati feladatellátást támogató, számítástechnikai hálózaton keresztül távoli alkalmazásszolgáltatást (Application Service Provider, ASP) nyújtó elektronikus információs rendszer”¹⁰. Az ASP Iratkezelő rendszert az önkormányzatok használják ügyirataik rendszerezésére és adatszolgáltatásra. Itt meg kell jegyezmem, hogy az ASP Iratkezelő rendszert mivel az önkormányzat használja, ezért önkormányzati feladat az is, hogy biztosítsa a használatához szükséges feltételeket az anyakönyvvezetők számára.¹¹ Az ASP rendszer Windows alapon működő rendszer, az önkormányzatnak szükséges biztosítania az anyakönyvvezető számára egy olyan számítógépet, amelyen Windows rendszer fut.

Az anyakönyvvezető az EAK rendszert az állam által biztosított és üzemeltetett számítógépen használja. A hardver oldalról beszélhetünk egy természetes konfigurációról, szokásos tartozékokkal, említettem a belépési kártya olvasót. E mellett két nyomtató csatlakozik a számítógéphez, egy Office nyomtató a szokásos biztonsági elemet nem igénylő nyomtatásokhoz és egy biztonsági okmány nyomtató, ami az okirat hamisítást hivatott megelőzni. Az okmány nyomtató kizárólag az anyakönyvi kivonatok nyomtatására szolgál. Zárt rendszerű, a tinta cseréjére is megfelelő szakember jogosult. Négyféle tinta tartó patron található benne. A szokásos tintákon kívül része a biztonsági tintát tartalmazó tartó. A számítógépes rendszer egy zárt rendszerű nyílt forráskódú operációs rendszeren fut, melyről más szolgáltatások nem érhetőek el. A rendszer zártsága biztosítja, hogy az anyakönyvvezetők egy zárt email-boxon keresztül adatokat kérjenek és cseréljenek egymással. Az elektronikus anyakönyv adatai egy központi rendszeren vannak tárolva, az asztali gépek adatot nem tárolnak.

Az elektronikus anyakönyvi rendszer adathalmazként való kezelése markáns változást hozott az anyakönyvvezetői gondolkodásban. A papíralapú anyakönyvek a személyek eseményeit tárolja. Az anyakönyvekben való keresést is először az esemény meghatározásával kezdi az anyakönyvvezető, majd a dátumot adja meg és ezt követően keresi a személyt. Az elektronikus anyakönyv bevezetésével személyalapú lett az adat, azaz a személyhez van hozzárendelve az anyakönyvi esemény. Az adatbázisban való keresés során 4T adaton azonosítja be az

¹⁰ 257/2016. (VIII. 31.) Korm. rendelet az önkormányzati ASP rendszerről 1.§ 6. pont

¹¹ Juhász A.: *Az ASP rendszer előtti alkalmazások és az ASP rendszer összehasonlítása. Phd értekezés.* Budapest, Budapesti Gazdasági Egyetem, Gazdálkodási Kar, 2018. 7. o.

anyakönyvvezető a keresett személyt és a megjelenítéskor rögzítési sorrendben látja az adott személyhez tartozó anyakönyvi eseményeket.

Az elektronikus anyakönyvi rendszer naplózza az anyakönyvbe való belépéstől az adat rögzítésen át egész az adatmódosítás vagy adat törlésig minden mozzanatot. Lépésről lépésre nyomon követhető az adatok mozgása a rendszerben. Az informatikai biztonság alapját az állami és önkormányzati szervek elektronikus információbiztonságáról szóló 2013. évi L. törvény és az eIDAS alapelvhez kapcsolódó rendeletek szavatolják.

4. Az azonosítási rendszerek és az elektronikus anyakönyv kapcsolata

A teljesség igénye nélkül az előbbieken bemutatott szabályozás és biztonságtechnikai megfelelés alapján elmondható, hogy az anyakönyvvezetők kétségei az EAK biztonságos adattárolását illetően eloszthatók. Az elektronikus anyakönyv olyan biztonsági előírásoknak felel meg, hogy a szándékos adatvesztésen kívül más adatvesztés nem képzelhető el. Az illetéktelen hozzáférést az adatokhoz csak is kizárólag emberi mulasztás okozhatja.

Az EAK-ot használó anyakönyvvezető a hagyományos felhasználó név és jelszavas azonosításon túl olyan biztonsági ellenőrzéseken megy keresztül, ami biztosítja, hogy illetéktelen személyek ne kerülhessenek kapcsolatba személyes adatokkal. Az EAK minden leütést és munkafázist naplóz. Az adatok nyomon követése és az anyakönyvvezető munkájának visszaellenőrzése teljes mértékben biztosított. Még törölt adat esetén is. A törölt adat is megjelenik az EAK-ban, jól elkülönítve, külön megjelöléssel válik láthatóvá. A munkafázisok nyomon követésére is lehetősége van az anyakönyvvezetőnek a „folyamatábra” fülön. Az adatok átadása és átvétele során a rendszer zártságából adódóan külön aláírásra vagy időbélyegzőre nincs szükség.

A beazonosíthatóságról akkor kell beszélni, ha az adat elhagyja az EAK rendszert és az adat továbbítására más szakrendszeren keresztül történik. Például a bemutatott ASP Iratkezelő Szakrendszeren, a NOVA (Elektronikus beadvány beküldés lehetővé tétele gépi interfészes ügyfelek részére) vagy akár az Általános Nyomtatványkitöltő program (továbbiakban: ÁNYK) rendszeren keresztül teljesített adatszolgáltatás esetén. Ezen rendszerek esetén szükséges hitelt érdemlően beazonosítani az adatszolgáltatást küldő felet és azt, hogy a küldött adat a valóságnak megfelel. Ezen esetekben nélkülözhetetlen a minősített elektronikus aláírás, ami biztosítja az adatszolgáltatásban részt vevő feleket, hogy az adat változatlan a

feltöltéstől a reprodukálásig, igazolt az adatszolgáltató személye és az adatszolgáltatás időpontja.

5. A rendszerkapcsolatok útján megvalósuló adatmozgások

Az adatszolgáltatás azon része, ami már működik rendszer rendszerkapcsolat útján, teljes mértékben szabályozott. Fejlesztésre szorulnak a még nem nyílt forráskódú rendszeren működtetett adatszolgáltatások. Azon adatszolgáltatások esetében, amelyek nem automatikusan mennek végbe, hanem egy hatósági eljárási cselekményhez kapcsolódnak, még a „valódi” elektronikus adatszolgáltatás nem lehetséges. Az EAK napra készen kezeli azon szervek körét, akik adatszolgáltatásra jogosultak az EAK rendszerből. A számukra kezelhető adattartalmat is a jogszabálynak megfelelően teljesítheti az anyakönyvvezető. A problémát abban látom, hogy az EAK egy nyílt forráskódú rendszeren fut, az adatszolgáltatás felületek Windows alapra vannak programozva. Elképzelhetőnek tartom, hogy a jövőben több szakigazgatási szerv is összekapcsolódik az elektronikus anyakönyvi rendszerrel, de jelenleg az adatok kikerülnek a zárt rendszerből, egy olyan logikai elemmel párosulnak amit a már meglévő jogszabályi környezet és technológiai háttér biztosítani tudna.

75

Mit is jelent ez? Adatszolgáltatást kérhet és kaphat az EAK-ból a rendőrség, a bíróság, a kormányhivatal gyámhatósága, a közjegyző.

A rendőrség az adatszolgáltatás megkeresésének a Robotzsaru rendszeren tesz eleget. Ezt a megkeresés az önkormányzatok ASP Iratkezelő szakrendszere fogadja. A Robotzsaru elektronikus aláírással és időbélyegzővel ellátva továbbítja az adatkérést. A megkeresés tartalmazza a szervezet beazonosítására alkalmas digitális formai követelményeket. Az önkormányzatnál az ASP Iratkezelő rendszeren a szignálásokat követően az adatkérés az anyakönyvvezetőhöz kerül. Az anyakönyvvezető az EAK-ban ellenőrzi a megkeresésre irányuló személy adatait. Ha a személy eseményét az EAK tartalmazza akkor elindítja az adatszolgáltatást, ha nem akkor az anyakönyvvezető gondoskodik a személy eseményének rögzítéséről és ezt követően indítható az adatszolgáltatás. Az adatszolgáltatások esetén az EAK teljes mértékben követi a törvényi szabályozást, mind az adatok megtekinthetőségét, mind az adatszolgáltatásra jogosultak körét tekintve. Az adatszolgáltatást nem elég fájl formában generálni. Ki kell nyomtatni, alá kell írni és pecsételni. Ezt követően az anyakönyvvezető beszkeneli a papíron kinyomtatott adatszolgáltatást a Windows rendszerrel ellátott számítógépre és a NOVA rendszeren keresztül teljesíti, feltölti

az adatszolgáltatást. A bíróságnak az ÁNYK nyomtatványkitöltő programján keresztül teljesít az anyakönyvvezető az adatszolgáltatást. A gyámhatóság részére az ASP Iratkezelő szakrendszeren keresztül történik az adatszolgáltatás. A szakrendszerek biztosítják az adattovábbításhoz szükséges biztonsági nyomatot. Mivel fizikálisan kettő darab számítógépről beszélünk, ezért mégsem valósulhat meg a digitalizált adatszolgáltatás zárt rendszere. Az ASP, az ÁNYK és a NOVA adatszolgáltató rendszerek Windows alapon működnek az EAK Linux alapon működő rendszer.

Szükséges lenne a rendszerek összehangolása. Az EAK jelenleg csak azoknak az adatszolgáltatásoknak tud maradéktalanul eleget tenni, ahol egyoldalúan –csak befelé – teljesül a rendszerek között adatszolgáltatás. Jól működnek a SZÜF útján benyújtott anyakönyvi kivonat kérelmek, vagyis az ügyfélkapun benyújtott anyakönyvi kivonatok az EAK-ba érkeznek a Munkakosár „fülbé” és ezek jól szűrhetőek teljesítési határidőre. Az ügyfél a megjelölt formában jut hozzá a kinyomtatott anyakönyvi kivonathoz. Itt megjegyzem, hogy teljes mértékben egyértek Kárpáti Orsolya gondolatával¹², miszerint anyakönyvi kivonatot csak is kizárólag saját részre kérhetünk a SZÜF útján. Gyermekeim anyakönyvi kivonát nem tudom kérni, a rendszer nem teszi lehetővé. Valamint a meghatalmazottként való eljárást sem kezeli még az EAK. Ezen probléma megoldása nagy előrelépést eredményezne a szolgáltató közigazgatás területén.

Az EAK más rendszerekkel való kommunikációja még nem teljes. Vannak olyan EAK-ból kifelé irányuló adatszolgáltatások vagy feladatok, melyek már jól és biztonságosan működnek. Ilyen például az újszülöttek anyakönyvezése során felmerülő rendszer-rendszer kapcsolat útján megvalósuló funkciók. Az újszülött anyakönyvezése során a személyi szám generálása működik. Az EAK „kifelé” a kormányablaknak küldi a feladatot az újszülött lakcím kártyájának elkészítése és a szülő felé továbbítása miatt.

A házasságkötések kapcsán tett technikai fejlesztés még javításra, pontosításra szorul. Az anyakönyvi eljárásról szóló törvény lehetővé teszi, hogy – a házasulandó felek közül, aki házassági névként nem a születési nevét fogja viselni – az anyakönyvvezető előtt házassági szándék bejelentésére megjelent pár nyilatkozatot tehessen, arra vonatkozóan, hogy a névváltozásával kapcsolatban az okmányainak cseréjét milyen módon szeretné megkapni. Az eljárás során a

¹² Kárpáti, O.: *Az elektronikus anyakönyvezés helye és szerepe a magyar közigazgatásban. Phd értekezés.* Miskolc, Miskolci Egyetem, 2020. 154. o.

házasságkötési szándék megerősítésének jegyzőkönyvbe foglalása során fotófelvételt tud készíteni az anyakönyvvezető, ujjnyomatot tud vételezni az új okmányok elkészítéséhez. Az anyakönyvvezetők kötelező kellékévé vált az erre rendszeresített mobiltelefon. Vannak olyan anyakönyvi hivatalok, amelyek anyagi forrás hiányában nem tudtak kialakítani megfelelő fotó készítésére alkalmas helyet. Vannak azonban szép számban olyan elhivatott polgármesteri hivatalok, akik egy komplett, teljes mértékben alkalmas helyet tudnak nyújtani a pár számára. Ezen differenciák miatt nem minden esetben készítenek az anyakönyvvezetők a rendszer számára elfogadható fényerővel rendelkező fotót. Amennyiben a fotó nem sikerül, sajnos meghiúsul a teljes okmány csere lehetősége és marad a hagyományos rendszer. Szükséges a kormányablakba befáradni a szertartás utáni napokban. Ezen hiba a fényképes igazolványokat érinti. A fénykép nélküli igazolványok esetében a rendszer a változást küldi a kormányablaknak a lakcímet igazoló hatósági igazolvány kiállítására. Érintett okmányok még a TAJ kártya és az ADÓ kártya.

Valamint problémát jelentenek a házasságkötés kapcsán a doktori címet viselő előtagok. Az anyakönyv születési neveket használ. Így a házasságkötés során is a születési nevek kombinációjából eredő házassági neveket lehet viselni, a doktor előtag nem jelenik meg az EAK-ban. Az EAK sajnos nem tudja küldeni a doktor jelzőket. Az előtag ellenőrzése és utólagos lejelentése az anyakönyvvezető feladata.

A rendszerkapcsolatok sorában a haláleset anyakönyvezése kapcsán felmerült adatkapcsolatok mellett sem mehetünk el szó nélkül. Az EESZT rendszeren keresztül jelenti be az egészségügyi intézmény, azaz a kórház az elhalálozási eseményeket. Ez a bejelentés teljes biztonsággal működik. Amennyiben az elhalt rögzített nevében nincs eltérés az anyakönyvezés során, akkor a kórház kap visszajelzést az anyakönyvezés, mint tény elvégzéséről. Az elhalálozás során az elhalt személy okmányainak érvénytelenítéséről és - ha a hozzátartozó nem kérte vissza azt akkor – a kormányablak felé való megküldéséről is az anyakönyvvezető gondoskodik. Ha az anyakönyvvezető visszaadta a hozzátartozónak érvénytelenítést követően, akkor az érvénytelenítés tényéről és az okmányt átvett személyről küld az anyakönyvvezető értesítést a kormányablak felé. Az „okmány átadás” fül tartalmával kapcsolatban egy technikai megjegyzésem lenne. Az okmány érvénytelenségének dátumára az anyakönyvezés megkezdésének dátuma van beprogramozva. Ezt mindig át kell írni az elhalálozás dátumára, hiszen az okmány az elhalálozás dátumával már nem használható. Ez csak technikailag könnyítené meg

az anyakönyvvezetők mindennapi munkáját, ha az elhalálozás dátumát emelné be a rendszer és az EAK így követné a jogszabályt.

Az apai elismerő nyilatkozatok rögzítése „egy nagy karbantartáson” esett át. A jogszabályi környezethez igazították a technikai hátteret, ezzel leegyszerűsítve az anyakönyvvezetők mindennapi munkáját és a hibaszázalékot minimálisra csökkentve. Az apai elismerő nyilatkozat felvétele során az anyakönyvvezető nem csak az apai nyilatkozatát rögzíti. Az apai elismerő nyilatkozat megtételéhez szükséges, hogy az anya nyilatkozzon, arról is, hogy bíróság előtt a szóban forgó meg nem született, vagy megszületett gyermekekre nézve apaság iránti per nincs folyamatban. Nyilatkozni szükséges az anyának, hogy nincs külföldön kötött házassága, amit nem jelentett be a magyar állam felé. Ezeket a nyilatkozatokat külön word dokumentumban rögzítette az anyakönyvvezető, vagy tollal került rögzítésre és csatolásra az apai elismerő nyilatkozat mellé. Az apai elismerő nyilatkozat kezeli azon eseteket, ha az anya vagy az apa kiskorú személy. Az elektronikus anyakönyvi nyilvántartás kezeli a felhasznált apai elismerő nyilatkozatokat is. Különböző színnel jelenik meg a rendszerben a felhasznált és a fel nem használt apai elismerő nyilatkozat. Újdonság az is, hogy a már elkészült, az anya és az elismerő apa által aláírt, apai elismerő nyilatkozatot vissza kell szkennelnie rendszerbe. Ez a jövő számára lesz fontos, akkor, amikor a családi kapcsolatokat kell igazolni. Az ügyfél birtokában lévő papíralapú apai elismerő nyilatkozat elveszhet. Annak reprodukálása nem lesz nehéz. Ezen funkció megjelenése előtt, a felvett apai elismerő nyilatkozatok digitálisan vannak jelen az anyakönyvi rendszerben. Az apai elismerő nyilatkozat felhasználását más színnel való megjelölése mutatta meg.

III. Összefoglalás

Az anyakönyvi igazgatás az e-közigazgatásnak köszönhetően egy rugalmas, ügyfélbarát szakigazgatássá alakult át. Az elektronikus anyakönyv még nem használja ki a technológia által biztosított minden előnyt, de nagyot haladt előre a jelenkori digitális világban. Az elektronikus anyakönyvből az adatok kikerülése nem minden esetben zárt rendszerű. Jelenleg vannak olyan technikai megoldások, amelyek teljes mértékben ellentmondanak az elektronikus ügymenet elvének. Biztos vagyok abban, hogy ezek kiküszöbölése a közeljövő feladatává válik.